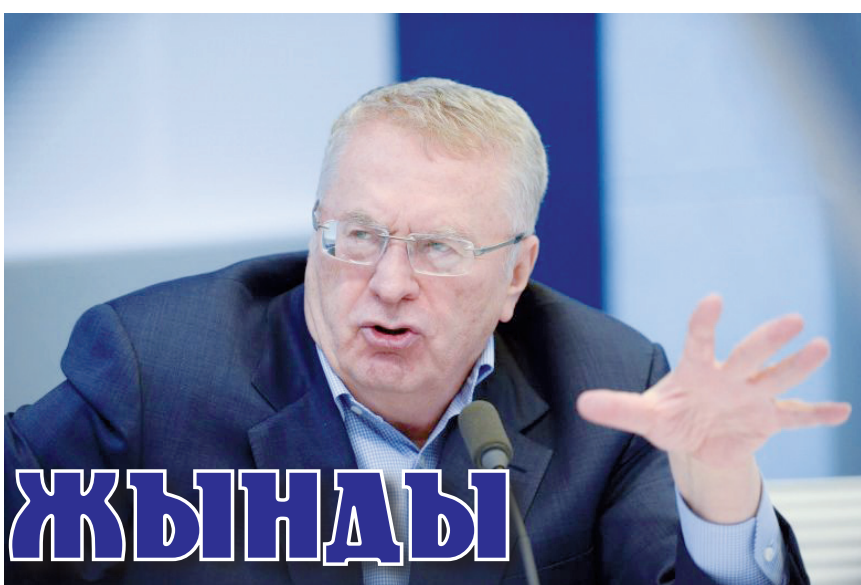

САЯСАТ

солтүстіктегі облыстары кеңес одағының қателігінен Ресейден бөлініп кеткен аймақ. Қазақта жер жоқ. Солтүстігі, Шығысы, Батысы түгел өзгелердің жері. Олардың жері алақандай ғана, Шымкент, Жамбыл, Қызылорда. Алматының өзі кезінде Верный деп аталған. Күндердің күнінде әділет орнайды» деп даурығады. Мейлі ғой, «іріген ауыздан шіріген сөз шығады» дейін десен, жорамалы кеп қалама деп бойынды үрей билейді. Өйткені, қазақта «жаманның айтқаны емес, сандырағы келеді» деген тәмсіл бар. ЛДПР-дің көпірген көсемі:

ЖЫНДЫ ЖИРИНОВСКИЙДІҢ ЖОРАМАЛЫ

Алматыда туып, қазақтың нанын жеп, суын ішкен, қисық ауыз Жириновский не дейді? Дау-дамай мен жанжалдардың бас жағында жүретін саясаткер: «Қазақтар балаларын қазақша оқытпайды, қазақ театрына бармайды. Егер де мектептерде сол елдің тілімен балалармен мектепке бармаса, ол тілдің қажеті қанша? Бізде Алматыда орыс тілі мен қазақ тілі болды. Қазақ мектебін ашты, бірақ ешкім барған жоқ. Бүкіл қазақтар орысша сөйлейді. Қазақ театры ашылды, оған ешкім бармайды. Қазақ және орыс тілдерінде газеттер шығатын, орысшасын барлығы алатын, ал қазақшасы мүлдем өтпейтін. Қазақтардың өздері қазақша газетті оқығылары келмейді, қазақша сөйлегісі келмейді, балаларын қазақ балабақшасына бергілері келмейді. Сондықтан ол тілдің қажеті жоқ», – деп тон пішіпті.

Аузы қисық болса да бұл сөзінің жаны бар. Кеңестік кезеңде екінші бірі балаларын қазақ мектептеріне емес, күнін көріп, нанын тауып жесін деп, орыс мектептеріне берді. Тәуелсіздік алған 30 жылдың ішінде мемлекеттік тілдің төрге озып кеткені шамалы. Қазақ мектептері көбейгенімен, мемлекеттік қызметкерлердің ресми тілде шүлдірлеп өз тілін өзектен теуіп жүргенін Жириновский біліп отыр. Тек театрға балалар ғана емес, шенді-шекпенділер де

бармайды. Ұлттық мүдде, әдеп, ғұрып, салт-дәстүрге пысықырп та қарамайтын шала қазақтардың кесірі таза қазақтарға тиіп жүр. Жә, жарайды, сандырақтаған жындының мына сөзі шындыққа айналмасын деңіз. Әкіреңдеп, қаңтарда құтырған бурадай ауызынан көбігін шашып сөйлейтін «дурак» «Тәуелсіздік алып кеткен ТМД елдерінің бәрін кері Россияның құрамына қайтару керек» дегенді жиі айтып жүр. «Қазақстанның

«2020 жылдың соңына қарай Беларусь Ресей құрамына кіреді» деп кесіп айтыпты. Бұл жорамалын ол «Эхо» Москвы» радиосындағы сұхбатында жеткізген.

Сабазың сайрағанда тілі жағына тимейді ғой. Ол «Лукашенко өз орнына үкімет төрағасы етіп бейтарап үміткерді тағайындап, бірнеше айға демалысқа кетуі керек. Содан кейін, елдің Ресей Федерациясына кіру туралы мәселе Парламент алдында көтеріліп, Беларуссия мемлекеті Могилев және Минск деген екі аймаққа бөлінеді» – дейді. 2014 жылы Ресей Украинаға басып кіріп, Қырымды аннексиялап алғанда жынды деп жүрген Жириновский ЛДПР партиясының жетекшісі Владимир Жириновский Орталық Азия елдерінің, соның ішінде Қазақстанның болашағына күмәнмен қарайтынын ашық мәлімдеп Ресей Украинаны ғана емес, осы мемлекеттердің барлығын уысынан шығармауы керек. Түптің түбінде Ресей шекарасын оңтүстікке қарай кеңейту керек дегенді. Мұндайда қазақ: «Аузыңа жылан жұмыртқаласын» дейді. Түбі еврей, тілі орыс, сөзі шайпау, көбік ауызды қазақтың нан мен тұзы атсын демесе лажың жоқ!

Айтақын МҰХАМАДИ

НЕГЕ?

«ӨЗІМ ДЕ БІЛМЕЙ ҚАЛДЫМ»

«Неге бұлай? Неге?... Көзімді ашып, қайта жұмып алып, жүріп барып, тоқтай қалсам санадағы осы бір сауалдар жанымды жегідей жеп жүргенін білсең ғой, әпке... Сенің аяқасты кетіп қалатыныңды кім білген? Мына сіңліңнің ғана емес, үйдегі бала-шағаң мен туыс-бауырдың денсаулығына жан ұшыра алаңдап жүріп, бір-ақ күнде жан тапсырғаныңды ойлап кетсем, өзегім өртеніп сала береді. Әркімдік «Сені сақтай алмадық қой» деген сөздерімді іштей жүз, мың мәрте айтамын. «Жаратқанның берген жасы, дәм-тұзы таусылар күн осы індетпен сабақтасып келген шығар» дегендердің сөзін естіп бұл жай ақталу ғана ма деген ойға қаламын тағы. Мұным Алланың Құдіретіне қарсы шыққандығым емес, бірақ «Сақтансаңсақтаймын» деп айтқан сол Жаратушы емес пе еді? Осы індет басталғалы бері үйден шықпай, оқшауланып жүрген жандардың бірі өзің болып едің. Ақыры осылай боларын, жан тәсілімің аурухана төсегінде жатып тапсыратыныңды кім білген? Аурумен арпалысып жатқан сені дәрігерлердің қолына тапсырған сәтте жазылып кетеді деген үміттің үгіліп қаларын білмей қалғанымыз үшін, кешіріші, әпкетай! Ұялы телефон арқылы байланысқа шыққан қызыңа да: «Дәрігер – Алладан кейінгі жәрдемшіміз. Әлі-ақ, жазылып, қатарға қосылады» деген сөзімнің мәні болмады. Соңғы минуттарда жездеме қоңырау шалып, жағдайыңның нашарлап, дем жетпей жатқанын айтыпсың. Сол сәттегі күйіңді ойлап кетсем күні

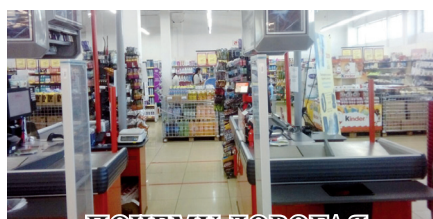
бүгінге дейін басым шыр айналып, кеудемді ащы өксік кернейді.

...Сонау наурыз айынан бері осы бір індетке қарсы дайындалып, мемлекетіміз қыруар қаржы бөлгені қайда??? Ауруханаларда орын, дәріханаларда дәрі жоқ. Ал, дәрігерден көмек күтіп барған адамдар аурухана төсегінде жатып жан тәсілімің тапсырамын деп ойламады да ғой. Жанды жегідей жеген, күрмеуі шешілмей келетін сауал көп санада... Ал жиенімнің айтқан мына сөзі тіптен шырмауықша шырмал алды.

«Білесіз бе, қабір басында тұрып іштей анаммен тілдескен едім. Оған «сіздің осылай өліп қалатыныңызды білмедік қой» деген ойымды айтқанмын. Осы бір сәтте құлағыма «Өзім де білмей қалдым ғой» деген үн жетті алыстан. Бастапқыда, бұлай болуы мүмкін емес деп бәрін жылы жаба салғанмын. Бірақ бұдан кейін де дәл сол жағдай тағы қайталана берді. Құдды бір періштелер анамның айтқан сөздерін маған жеткізіп тұрғандай сезілді. Бұл туралы дінде де бар екен. Яғни, аяқ асты өліп, о дүниелік болған адамдар сөзін періштелер арқылы жеткізе алатындығы».

...Осы күнге дейінгі жанымды жегідей жеп келген сауалдарым шаш етекпен. Бірақ, «өзім де білмей қалдым» деген сөз тек әпкемнің емес, мына дерттен қапияда көз жұмып, о дүниелік болған жандардың ішкі жанайқайын жеткізгендей болады да тұрады. Неге?

Сарби ҚАСЫМБЕКҚЫЗЫ

ПОЧЕМУ ДОРОГАЯ
КОЛБАСА, ОКАЗАЛАСЬ
СОВСЕМ НЕСЪЕДОБНОЙ?

ТӨРТ БАҒЫТТА
ОҚЫТЫЛАДЫ

ТЫНЫС АЛДЫРУ
АППАРАТТАРЫН ТАРТУ ЕТТІ

СУ МЕН ОТТЫҢ ЗАЛАЛЫ

«ЖЕР КОМИССИЯСЫНЫҢ ҚҰРАМЫН ТҮГЕЛДЕЙ ЖАСАҚТАУ КЕРЕК»

Індетпен күрес жағдайындағы карантин кезеңінде қызмет түрлерін цифрландыруға деген қажеттіліктің күрт өскені байқалады. Соған сәйкес жыл соңына дейін Алматы облысында мемлекеттік қызметтерді автоматтандыру деңгейін 90 пайызға жеткізу көзделуде. Бұл туралы Алматы облыстық сыбайлас жемқорлықтың алдын алу мәселелері жөніндегі ведомствоаралық комиссияның отырысында айтылғандығы туралы Алматы облысы әкімінің баспасөз қызметі хабарлады.

Бұл біріншіден, тұрғындардың мемлекеттік қызмет алудағы уақытын үнемдеуге әсер етсе, екіншіден қызмет көрсетудің ашықтығына, қолжетімділігіне және жемқорлық фактілерінің алдын алуға ықпал етпек. Қазіргі таңда Алматы облысының әкімдігі тарапынан 170 мемлекеттік қызмет көрсетілсе, соның 141-і, яғни 82,9 пайызы автоматтандырылған. Өңірлік геоақпараттық жүйе аясында Алматы облысында жер қатынастары мен сәулет салаларындағы 21 мемлекеттік қызметті автоматтандыру жұмыстары аяқталуға жақын. Сол сияқты білім мен спорт салаларындағы тағы 12 қызмет түрі де автоматтандырылуда. Тұрғын үй-коммуналдық салаға, қоғамдық отырысында цифрлық жаңалықтар енгізу мақсатында бірқатар жоба қолға алынуда. Алматы облысының әкімі Амандық Баталовтың төрағалығымен өткен комиссия отырысында облыстық цифрландыру басқармасының басшысы Талғат Омаров осындай мәліметтерді тіле тиек етті.

Жиында Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің Алматы облысы бойынша департамент басшысы Е.Мақажанов департамент тарапынан жасалған талдау жұмыстарының қорытындысы бойынша бірқатар мәселе көтерді. Мәселен, жыл басынан бері Алматы облысы бойынша Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет 137 құқық бұзушылықты анықтаған, соның 75,2 пайызы немесе 103 заңбұзушылық - сыбайлас жемқорлық сипатындағы қылмыстар. Осы мерзім ішінде сыбайлас жемқорлық әрекеттеріне барғаны үшін 87 адам қылмыстық жауапқа тартылған. Олардың қатарында жергілікті атқарушы орган қызметкерлерінің үлесі біршама. Әсіресе, жер қатынастары саласында жер комиссиясы жұмыстарына ерекше қырағылықпен қарап, қажет болса комиссия құрамын түбегейлі жаңадан қалыптастыру қажеттігі де ұсынылды. Бұл орайда Е. Мақажанов жемқорлық қылмыстың алдын алу шараларына көбірек көңіл бөліп, әр мекеме өзінің ішкі бақылауын күшейтуі тиіс екенін атап көрсетті.

Сонымен қатар жиын барысында облыстық жер қатынастары басқармасының

басшысы Сәбит Сәдуақасов та өз тарапынан жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шаралары туралы толықтырып өтті. Оның айтуынша, 2015 жылы жердің 7 санаты енгізілген және жер учаскелерінің паспорттарын қарау мүмкіндігі бар электрондық карта жасалды. Қазіргі уақытта жер картасының қабаттары мен объектілерінің құрамы кеңейтілді. 2017 жылы электрондық картаны мемлекеттік тізіліммен және облыс басқармаларының деректер базасымен интеграциялау жүргізілді.

Ал 2019 жылы көрсетілетін мемқызметтерді цифрландыруға облыстық бюджеттен 508,0 млн. теңге бөлініп, игерілген. Алматы агломерациясын қамти отырып, ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, мемлекеттік жер кадастрының автоматтандырылған ақпараттық жүйесінің геопорталын, «Жылжымайтын мүлік тіркелімі» мемлекеттік деректер қорының ақпараттық жүйесін, халыққа қызмет көрсету орталықтарының ақпараттық жүйесін интеграциялау жұмыстары жүргізілуде. Бұл мақсатқа 272,6 млн. теңге сомасына бюджеттік өтінім беріліп, жұмыстар Алматы қаласына жақын орналасқан 5 аудан орталығында жүргізіледі деп жоспарланған.

Жиын соңында аймақ басшысы Амандық Баталов көтерілген мәселенің бәрі де өзекті екендігін, Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес қызмет департаментімен бірлесіп отырып жемқорлықтың алдын алу, түсіндіру жұмыстарын үздіксіз жүргізу керектігін айтты. «Әр мекеме-ұйым өзінің ішкі бақылауын күшейтуі керек. Аудан, қала әкімдеріне жер мәселесінде заңсыздықтарға жол бермеу туралы қатаң ескертемін. Орынбасарым Серік Тұрдалиевке аудан, қалалардағы жер комиссиялары жұмысын егжей-тегжейлі зерделеуді тапсырамын. Кемшіліктерге, заң бұзушылыққа жол бергендердің комиссия құрамында қалуына жол берілмейді. Түгелдей қайта жасақтап, жаңарту керек. Расында, коронавирусқа байланысты шектеу кезеңі бізге цифрландыру ісімен түбегейлі айналысу қажеттігін айқын көрсетті. Қызмет түрлерін автоматтандыруды одан әрі үдетуіміз керек, - деді А. Баталов.

«ШАҢЫРАҚ» 5-10-20» БАҒДАРЛАМАСЫ

Тұрғын үй құрылыс жинақ банкі «Шаңырақ» 5-10-20» бағдарламасы бойынша өтініш қабылдауды бастады. Бұл туралы «Jetisy media» ақпараттық алаңында өткен баспасөз конференциясында Тұрғын үй құрылыс жинақ банкінің Алматы облыстық филиалы директорының орынбасары Жасұлан Құрманғалиев мәлім етті.

ТҰРҒЫН ҮЙГЕ ӨТІНІШ ҚАБЫЛДАУ БАСТАЛДЫ

Жасұлан Мұратұлының айтуынша, бұл Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес, баспалы болуды армандаған қазақстандық азаматтарға жеңілдетілген шарттармен несие беру мақсатында әзірленген.

«Биыл «Шаңырақ» пилоттық жобасын жүзеге асыру үшін бюджеттен 210 млрд теңге көлемінде қаражат бөлу жоспарланған. Оның 90 млрд теңге көлеміндегі алғашқы бөлігі Тұрғын үй құрылыс жинақ банкіне түсті. Осы бюджетке сәйкес, біз еліміздің шамамен 7-8 мыңдай отбасын баспанмен қамтамасыз етуді жоспарлап отырмыз. Жылдық мөлшерлемесі 5 пайызға тең (ЖТСМ 5,2%) жеңілдетілген заемды алу үшін бағдарлама қатысушылары әкімдік кезегінде тұрулары қажет. Сондай-ақ Тұрғын үй құрылыс жинақ банкідегі шоттарына займ мөлшерінің 10 пайызынан кем түспейтін соманы бастапқы жарна ретінде жинаулары қажет. Несиелендіру мерзімі 20 жылға дейін», - деп атап өтті ол.

«Шаңырақ» жобасының аясында жеңілдетілген несиені бірінші кезеңде баспанаға мұқтаж жан ретінде 1986 жылдан бастап 2010 жылға дейінгі мерзімді қоса алғанда әкімдік кезегіне тұрған Қазақстан Республикасының азаматтары ала алады. Өтініштерді қабылдау мерзімі аяқталғаннан кейін, банктің «Шаңырақ» жобасын одан әрі несиелендіруге қажетті қаражаты болған жағдайда бағдарламаның екінші кезеңіне әкімшілік кезегінен кейінгі жылдары тұрған азаматтар да шақырылуы мүмкін. Сондай-ақ, бағдарламаға қатысу үшін, яғни, 2020 жылы отбасының әр мүшесіне келетін табыс көлемі 101 271 теңгеден аспауы тиіс.

Аталмыш бағдарлама бойынша тұрғын үйді тек жаңа соғылған үйлерден ғана алуға болады. Бұл «5-10-20» бағдарламасы бойынша жергілікті әкімдіктер соғып жатқан несиелік тұрғын үйлер мен жеке құрылыс компаниялары соққан үйлер (сондай-ақ, «Тұрғын үй құрылысына кепілдік беру қоры» АҚ кепілдігі бар).

«Шаңырақ» бағдарламасы бойынша пәтер алуға болатын құрылыс компанияларының тізімін hcsbk.kz сайтынан жүктеп алуға болады.

Әкімдіктер салған несиелік тұрғын үйлердің 1 шаршы метрі бойынша келесі баға мөлшерлері белгіленген: 240 мың теңгеге дейін – Алматы қаласында, 220 мың теңгеге дейін – Нұр-Сұлтан қаласында, 200 мың теңгеге дейін – Шымкент қаласы мен Алматы маңындағы аймақтарда, 180 мың теңгеге дейін – Ақтөбе, Атырау, Ақтау, Түркістан, Қарағанды қалалары мен Қарағанды облысында, басқа өңірлерде, Алматы облысы, Талдықорған қаласы – 160 мың теңгеге дейін.

Пәтерлер жеке құрылыс компаниялары соққан үйлерден сатып алынған жағдайда ең жоғары заем сомасы: Нұр-Сұлтан мен Алматы қалаларында 18 млн теңге, Атырау, Ақтау, Ақтөбе, Шымкент, Түркістан, Қарағанды қалалары мен Қарағанды облысында 15 млн теңгеге дейін, ал қалған өңірлерде, Алматы облысы мен Талдықорған қаласында 12 млн теңгеге дейінгі баға ұсынылған.

Әкімдік кезегінде тұрған азаматтар бағдарламаға қатысу туралы және төлем қабілеттілігін бағалау жөніндегі өтініштерін 2020 жылдың 17 тамызынан бастап 16 қыркүйегіне дейінгі аралықта тек hcsbk.kz сайты арқылы электронды түрде бере алады. Бұл Тұрғын үй құрылыс жинақ банкінің клиенттеріне де, әзірше банктен салым ашып, клиенттер қатарына қосылып үлгермеген тұрғындарға да қатысты.

Өтініш беру мерзімі 2020 жылдың 17 тамызы мен 16 қыркүйегі аралығында.

Баяндамашы өз сөзінде бағдарламаға қатысу үшін жасалатын 6 қадам жайында да кеңінен тоқталды.

1-қадам: www.hcsbk.kz банк сайтындағы «Қолжетімді тұрғын үй/«Шаңырақ» пилоттық жобасы бөлімі арқылы электрондық өтініш беру;

2-қадам: Банк сайтында өтініш берген күннен бастап 3 күн аралығында банк қызметкерінің қоңырауын күтіп, оған жауап беру. Ол несиелендіру шарттары мен бағдарлама талаптарын жіті түсіндіріп, өтініш тапсыру үшін сізді банк бөлімшесіне жазады;

3-қадам: Төлем қабілеттілігіңізді бағалау үшін құжаттарыңызды алып, банк бөлімшесіне белгіленген уақытта келу;

4-қадам: Займды мақұлдау жөнінде банктің оң шешімін алу;

5-қадам: Банк талаптарына сай, жеке құрылысшылардан жаңа тұрғын үй табу (сондай-ақ, «Тұрғын үй құрылысына кепілдік беру қоры» АҚ кепілдігі бар), сату-сатып алу немесе үлестік қатысу келісімдерін жасау;

6-қадам: Банктен заем алу.

Заемды алу үшін өтініш берушінің жинақ шотында несие көлемінің 10% кем түспейтін тұрғын үй құрылыс жинағы болу керек.

Әкімшілік кезегіне қай уақыттан бастап есепке тұрғаныңызды egov.kz сайты арқылы немесе жергілікті атқарушы билік органдарынан білуге болады.

Баспасөз конференциясы соңында журналистер банк қызметкеріне өз сауалдарын қойып, тұщымды жауап алды.

С. БАЗАРҚҰЛОВА.

СЕРВИСТІК ӘКІМДІКТЕР САНЫ АРТАДЫ

Жыл соңына дейін облыстың барлық аудан-қалалардына Сервистік әкімдіктер ашылуы тиіс. Өзірге мұндай әкімдіктер облыстың 7 ауданында бар. Бұл туралы сыбайлас жемқорлықтың алдын алу мәселелері жөніндегі облыстық ведомствоаралық комиссияның отырысында айтылды, - деп хабарлайды Алматы облысы әкімінің баспасөз қызметі.

Бүгінгі күні Ақсу, Балқаш, Қарасай, Қаратал, Көксу, Райымбек аудандары мен Талдықорған қаласында сервистік әкімдіктер жұмыс істейді. Оларда қызмет көрсететін мекемелер өкілдерін бір жерге шоғырландыру арқылы қызмет алуды жеңілдетуге мүмкіндік жасалған. Барлық мемлекеттік органның өкілдері Open spase әдісімен ашық кабиналарда отырып, келушілерге қызмет көрсетеді.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет департаментінің басшысы Ернар Мақажанов бұл туралы өз пікірін білдіріп, ұсыныс айтты. «Облыс аумағында бүгінгі күні 7 сервистік әкімдік бар. Алайда бұл - республика бойынша төменгі көрсеткіш. Сондықтан осындай әкімдіктердің барлық аудан-қалаларда ашылуына тапсырма беруіңізді сұраймын», - деді Е.Мақажанов.

Осыдан бір жарым жыл бұрын республикада алғашқы болып «Сервистік әкімдік» Қаратал ауданында ашылған болатын. Бұл үлгі ретінде көрсетілгенін еске алған облыс әкімі Амандық Баталов: «Барлық аудан-қалаларда Сервистік әкімдіктер ашуды жыл соңына дейін аяқтауымыз керек. Онда қызмет алушылар үшін барлық қолайлы жағдайлар жасалатын болсын. Мекемелерге кіру шектелген қазіргідей кезеңде әр жерге жүрігіп жүрмей, мемлекеттік қызметтерді бір жерден алатын осындай Сервистік әкімдіктер халыққа аса қажет», - деп атап өтті.

Осындай ашықтық принципіндегі Сервистік әкімдік Іле ауданында ашылады деп күтілуде.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ОБРАЗОВАНИЕ

СТАЛИ ИЗВЕСТНЫ ДАТЫ КАНИКУЛ ШКОЛЬНИКОВ
НА 2020-2021 УЧЕБНЫЙ ГОД

Министерство образования и науки РК опубликовало приказ о планах на предстоящий учебный год.

Министр образования Казахстана утвердил даты начала, продолжительности и каникулярных периодов 2020 - 2021 учебного года в организациях среднего образования, передает zakon.kz.

Согласно официальному документу, датой начала учебного года остается первое сентября 2020 года.

Продолжительность составляет 33 недели для первоклассников и 34 для всех остальных учащихся со второго по 11 (12) класс.

Согласно приказу, который появился в открытом доступе недавно, в новом учебном году учащиеся казахстанских школ будут отдыхать между четвертями по следующему графику:

- Осенние каникулы - 10 дней с 5 по 14 ноября 2020 года включительно;
 - Зимние каникулы - 11 дней с 31 декабря 2020 года по 10 января 2021 года включительно;
 - Весенние каникулы - 12 дней с 20 по 31 марта 2021 года включительно.
- Помимо выше указанных сроков школьных каникул, для первоклассников предусмотрены продолжительность 7 дней.
- С 8 по 14 февраля 2021 года включительно.

Несмотря на то, что часть учебного года пройдет дистанционно, сроки каникул остаются неизменными, уточнил глава МОН РК.

К. ПФАЙФЕР

ОНЛАЙН

РОССИЙСКИЕ ВУЗЫ ГОТОВЫ
ОРГАНИЗОВАТЬ ДИСТАНЦИОННОЕ
ОБУЧЕНИЕ ДЛЯ КАЗАХСТАНСКИХ
СТУДЕНТОВ

Как сообщается на сайте посольства Казахстана в России, все Российские ВУЗы начнут свою работу с первого сентября, но в режиме онлайн.

Иностранные студенты не могут попасть в страну, так как границы временно закрыты из-за пандемии COVID-19.

В ведомстве уточняют, что казахстанские студенты смогут учиться из дома, отслеживая информацию с официальных сайтов учебных заведений.

Казахстанские ВУЗы также объявили о том, что новый учебный год начнется дистанционно.

«ALATAU-AQPARAT»

СОЦИУМ

В РЕДАКЦИЮ ГАЗЕТЫ «АЛАТАУ» ОБРАТИЛАСЬ ЖИТЕЛЬНИЦА ГОРОДА ТАЛДЫКОРГАН, КОТОРАЯ ПРИОБРЕЛА КОЛБАСУ В СУПЕРМАРКЕТЕ «SMALL» ПО УЛИЦЕ ТОЛЕБАЕВА, К СОЖАЛЕНИЮ, ИЗДЕЛИЕ ИЗВЕСТНОГО БРЕНДА ОКАЗАЛОСЬ НЕ СОВСЕМ КАЧЕСТВЕННЫМ.

Почему дорогая колбаса,
оказалась совсем несъедобной?

В редакцию газеты «Алатау» обратилась жительница города Талдыкорган, которая приобрела колбасу в супермаркете «Small» по улице Толебаева, к сожалению, изделие известного бренда оказалось не совсем качественным.

«Изделия нашего бренда соответствуют стандартам качества. Я сама беру и всегда уверена. Возможно роль сыграл фактор неправильной транспортировки, так как товар везли из Алматы», — утверждает Елена, представитель компании производителя.

Деньги за некачественный товар женщине вернули, но неприятные воспоминания и чувство досады все же осталось.

Искренне надеемся, что этот случай будет единичным и больше никогда не повторится, а соотношение цена-качество будет не только на словах.

Если Вы оказались в похожей ситуации и купили некачественный товар свяжитесь с нами, мы с радостью поможем вам решить данный вопрос!

Карина ПФАЙФЕР.

ДЕНЬ КОНСТИТУЦИИ

ОСНОВА РАЗВИТИЯ
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА

Конституция РК, принятая на республиканском референдуме 30 августа 1995 года, является основным законом страны. Она призвана закрепить конституционный строй и его основы, права и свободы человека и гражданина, основы организации государства, а также основы организации осуществления власти. В октябре 1998 г. Парламент принял 19 поправок к Конституции и к Указу Президента РК "О выборах в Республике Казахстан". Парламентом были назначены досрочные президентские выборы на 10 января 1999 г. Следующая поправка продлила срок президентских полномочий до семи лет вместо пяти. Был снят также верхний предел возрастного ценза для кандидатов в Президенты.

Конституция РК - ядро правовой системы государства, основа развития законодательства. Гражданское законодательство РК построено с учетом конституционных принципов многообразия и равенства форм собственности, единства экономического пространства, свободы экономической деятельности и предпринимательства, поддержки добросовестной конкуренции. Трудовое законодательство построено

на основе конституционных положений о свободе труда, праве на отдых, на ежегодный оплачиваемый отпуск, на разрешение трудовых споров и др. Семейное законодательство не может не учитывать положения ст. 27 Конституции РК о государственной защите семьи, материнства и детства, основных правах и обязанностях родителей и детей и т. д. Таким образом, Конституция РК является основным источником не только конституционного права, но и всех других отраслей казахстанской системы права.

Таким образом, Конституция Республики, обладающий высшей юридической силой и стабильностью, закрепляющий и регулирующий базовые общественные отношения в сфере правового статуса личности, институтов гражданского общества, организации государства и функционирования публичной власти, является актом, положившим начало новому этапу конституционного развития независимого, суверенного государства Казахстан.

Саулет БАТЫРХАНОВА,
главный специалист
Талдыкорганского СМАС.

МЕДИЦИНА

Государственное управление по делам интеллектуальной собственности КНР выдало первый патент на вакцину от COVID-19, следует из документа, опубликованного на сайте ведомства, сообщает Ria.ru.

ПЕРВЫЙ ПАТЕНТ НА ВАКЦИНУ ОТ
COVID-19 ВЫДАН В КИТАЕ

легко, что позволит обеспечить ее массовое производство в течение короткого времени в случае новой вспышки COVID-19.

"Исследование защитного эффекта на

генетически модифицированных мышах показало, что после 14 дней после однократной иммунизации Ad5 nCoV может значительно снизить вирусную нагрузку внутри легочной

ткани, что свидетельствует о том, что вакцина обладает хорошим иммунозащитным эффектом от COVID-19", - сообщается в пояснительной записке.

Первая и вторая фаза клинических тестов прошли на территории Китая. Как ранее сообщал комитет по контролю и управлению государственным имуществом КНР (SASAC), к концу этого года или в начале следующего разработанная инактивированная вакцина от COVID-19 может поступить в массовое производство в том случае, если эффективность и безопасность будут доказаны.

По некоторым сведениям в Китае имеется уже шесть вакцин допущенных до клинических испытаний. Китайские ученые ведут разработки различных видов вакцин от COVID-19 еще с самого начала пандемии, но до испытаний на людях на данный момент допущены только рекомбинантные и инактивированные вакцины.

СОБ.КОРР.

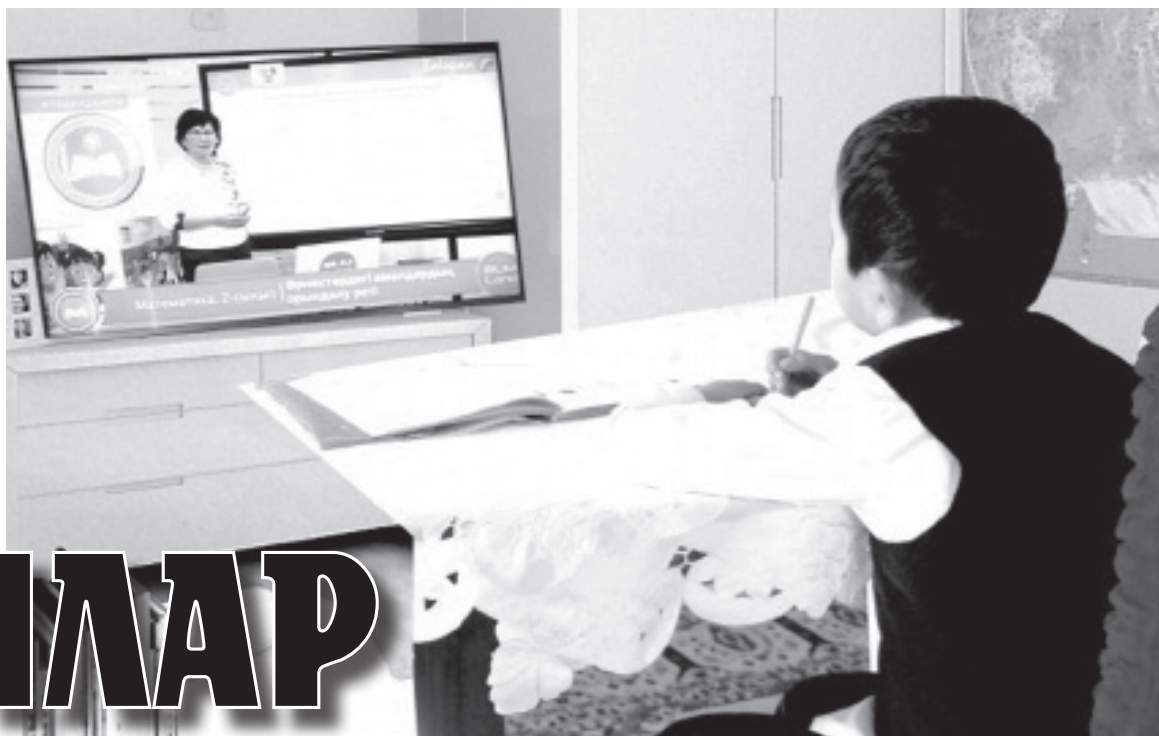
Патент был выдан Академии военных медицинских наук Народно-освободительной армии Китая и компании CanSino Biologics, которые совместно разработали рекомбинантную вакцину от COVID-19 (на основе аденовирусного вектора) Ad5-nCoV.

В июне новая вакцина получила специальное разрешение сроком на один год для военного использования в стране, а в марте 2020 года стала первой в Китае, одобренной для клинических тестов.

Согласно опубликованному сообщению, клинические тестирования прошли на образцах мышей и морских свинок. Клинические исследования показали, что данная вакцина обладает хорошей иммуногенностью, то есть способна в течение короткого времени вызвать интенсивную клеточную и гуморальную иммунную реакцию организма.

Немаловажным фактором является то, что вакцина готовится довольно быстро и

ЖАЗҒЫ ДЕМАЛЫСТЫҢ АЯҚТАЛЫП, ЖАҢА ОҚУ ЖЫЛЫНЫҢ БАСТАЛАР УАҚЫТЫНА ДА САНАУЛЫ КҮН ҚАЛДЫ. ӨЗДЕРІҢІЗ БІЛЕТІНДЕЙ, ЕЛІМІЗДЕГІ КАРАНТИН РЕЖИМІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ 2019-2020 ОҚУ ЖЫЛЫНЫҢ ТӨРТІНШІ ТОҚСАНЫ ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ ФОРМАТЫН-ДА ЖҮЗЕГЕ АСҚАН БОЛАТЫН. ЕЛДЕГІ ЭПИДЕМИОЛОГИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙҒА БАЙЛАНЫСТЫ ЖАҢА ОҚУ ЖЫЛЫ ДА ОНЛАЙН ОҚУ ФОРМАТЫНДА БАСТАЛАДЫ.

ОҚУШЫЛАР ТӨРТ БАҒЫТТА ОҚЫТЫЛАДЫ

Қашықтықтан оқыту жас ұрпаққа білім беруде кедергі болмауы тиіс. Алматы облысында жаңа оқу жылына қарқынды дайындық жүруде. Бұл туралы облыс әкімі Амандық Баталов жергілікті БАҚ өкілдерімен өткен баспасөз мәслихатында айтты.

Аймақ басшысы өңірдегі білім мәселелеріне қатысты атқарылған жұмыстарға тоқталып, оқу жылын қашықтықтан өткізу форматының ерекшеліктеріне тоқталды.

Өңір басшысының айтуынша, Алматы облысында биылғы жылы білім саласының бюджеті 314,2 млрд.

Бірінші, оқушылардың 70% немесе 299 653 оқушы білім беру платформасы интернет желісі арқылы жүргізіліп, оқумен қамтылатын болады. Екінші, 20% немесе 84 471 оқушы «Аль-Фараби», «Еларна» республикалық телеарналары мен облыстық «Жетісу» телеарнасы арқылы білім алады. Үшінші, шалғайдағы елді мекендердегі шағын жинақталған 138 мектепте

с а н и т а р л ы қ
талаптарға сәйкес, екі ауысымда
(15 баладан) 7721 немесе 2% оқушы
штаттық режимде оқиды. Төртінші,
бастауыш сынып оқушылары, ата-
аналардыңөтінішінегізіндеболжаммен
5214 кезекші сыныптарда 34 792 (8%)
бала білім алатын болады. Штаттық
режимде білім беретін мектептерде
қатаң санитарлық талаптар
сақталуы тиіс. Кіре берістерде
залалсыздандыру төсеніштері,
тепловизор, санитайзер және жеке
қорғану құралдарымен қамтамасыз
етіледі. Бұл мақсатқа жергілікті
бюджет есебінен 227 млн. теңге
қаржы бөлінді», – деді облыс әкімі А.
Ғаббасұлы.

Аймақ басшысы қашықтықтан оқыту кезінде мектеп оқушылары мен ұстаздары үшін электронды құрылғылармен қамтамасыз ету мәселесі жайын да тілге тиек етті.

«Жалпы облыс бойынша 91 743 оқушыға компьютерлік құралдарға қажеттілік бар. Осыған сәйкес, аталған мәселені шешу үшін аз қамтылған отбасы балалары мен жетім балаларды компьютерлік техникамен қамтамсыз ету мақсатында қосымша 75,6 мың компьютер сатып алынды. Мемлекеттік - жекеменшік әріптестік аясында 20 мың компьютер сатып

алынады. Меценаттар тарапынан аз қамтылған отбасылардың балалары үшін 150 компьютер құралдарын тегін беруі жоспарлануда. Қабылданған шаралар нәтижесінде жаңа оқу

91743 оқушыға құралдарға
Осыған сәйкес,
ні шешу үшін аз
басы балалары
балаларды
техникамен

А л м а т ы
облысында 41
625 педагог
жұмыс істейді,
олардың барлығы
компьютерлік техникамен қамтылған.
Оның ішінде 40 165 мұғалім немесе
96,4 пайызы интернетке қосылса, 3,6
пайызы қосылмаған. Бұл мәселені
шешуде нақты жұмыс жүргізіліп
жатқандығы да айтылды.

«Цифрландыру бүгінгі даму процесіне ерекше әсер етіп отыр. Бұл талап бүгінгі жағдайда барлық салаға енгізілуде. Соның ішінде білім беру саласы да бұл жұмыстан тыс қалған жоқ. Bilimland.kz сандық ресурсы облыстағы 737 (97%) мектепте қолжетімді. Кең жолақты интернетке 752 (98%) мектеп, «Күнделік» жүйесіне 704 (95%) мектеп қосылған», – деп атап өтті А. Баталов.

Облыс әкімінің айтуынша, өңірде 732 елді мекеннің 19 ауылында интернет желісі жоқ. Ондағы мектеп жасындағы 886 баланың 730-ы телеарна арқылы, қалған 156 бала штаттық режимде оқытылатын болады. «Қазақтелеком» АҚ арқылы 98 мектепте интернет жылдамдығын 4 Мбит-тен, 8 Мбит-ке дейін ұлғайту күтілуде. Сондай-ақ, интернет желісіне қосылу үшін оқушыларға 43 мың роутерлар сатып алу жоспарланып отыр. Жалпы Алматы облысында жаңа оқу жылында балаларды компьютер және интернет желісімен

қамту мәселелерін шешу үшін барлық жағдай жасалуда.

Баспасөз конференциясында Алматы облысында мектебі жоқ 69 шалғай жатқан елді мекеннен оқушылар тасымалдау үшін 71 жаңа заманауи автобус сатып алынғаны да айтылды. Ал бұл мақсатқа биыл облыстық бюджеттен 940,6 млн. теңге бөлініпті.

Бүгінгі күні жоспарланған автобустардың 61-і сатып алынды. Атап айтқанда, 5-еуі Ақсу ауданына, 10-ы - Еңбекшіқазақ, 5 - Жамбыл, 11 - Іле, 11 - Қарасай, 6 - Кеген, 2 - Райымбек, 10 – Талғар аудандары мен 1-еуі Талдықорған қаласына сатып алынды. Қалған 10 автобус тамыз айының соңына дейін алынады.

«Балаларды тасымалдауға озық үлгідегі, орындықтары жайлы, ішінде камерасы орнатылған, нағыз заманауи автобустарды сатып алдық. Олардың сыртын біркелкі түскен боятып, арнайы логотип салғыздық. Енді бұл жаңа автобустар балалардың игілігіне қызмет ететін

**Алматы облысында
мектебі жоқ 69 шалғай жатқан
елді мекеннен оқушылар
тасымалдау үшін 71 жаңа
заманауи автобус сатып
алынды. Ал бұл мақсатқа биыл
облыстық бюджеттен 940,6
млн. теңге бөлінді.**

болады», – деді А. Баталов.

Алматы облысында жалпы 760 мектеп бар. Мемлекеттің қолдауымен алдағы уақытта ұшауысымды мектептер саны азаймақ. Өйткені биыл 23 мектептің құрылысы жүргізілуде. Жаңа оқу жылында Алматы облысында 8 мектеп ашылады.

Баспасөз мәслихатында өңір басшысы журналистер қойған сауалдарға да жауап берді.

С. АЙТЕНОВА

теңгені құрап, былтырғы жылмен салыстырғанда 108 млрд. теңгеге артқан. Жалпы облыста әлеуметтік салаға бөлінген бюджет қаражатының 65 пайызы білім саласына бағытталады. Осындай мүмкіндіктердің арқасында өңірдегі білім сапасы артып келеді. Мәселен, соңғы 5 жылда білім сапасы 10,8 пайызға артып, 65,4 пайызға жеткен.

Жаңа оқу жылында оқушы саны өткен жылмен салыстырғанда 16,6 мың балаға өсіп 426 мыңнан асып отыр. Ал, 1 сыныпқа 48 мың баланы қабылдау жоспарланған.

«Биылғы эпидемиологиялық жағдайға байланысты балаларды төрт бағытта оқыту жоспарлануда.

ҚОЛДАУ

ЕРІКТІДЕ ЕРЛІКТІҢ ҮЛГІСІ БАР

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына жолдауында 2020 жылды «Еріктілер жылы» деп жариялап, адамдарға шынайы қолдау көрсету қажеттігін айтқан болатын. Себебі азаматтық қоғамды нығайтуда қайырымды жандардың орны ерекше. Волонтерлік – қоғамға адал қызмет ету екендігін жеткізген Мемлекет басшысы: *«Мен еліміздің әрбір өңіріне волонтер болуға ниетті азаматтардың көп екеніне сенімдімін. Үкімет оларға қолдау көрсету үшін нақты шараларды қабылдайды. Біз оған зор мән береміз. Алайда «Еріктілер жылы» кезекті науқан емес. Осыны халыққа түсіндіруіміз керек»*,– деп баса атап көрсетті.

Елде төтенше жағдай жарияланған кезден ел Президентінің Үндеуіне үн қосып, індетпен күрес бойынша республика көлемінде ауқымды шаралар қолға алынды. Осы сапта ерекше белсенділік танытқан Алматы облысында жыл басында еріктілердің жалпы саны 1043 адам болса, бүгінде олардың саны 2109-ға жеткен. 2021 жылға қарай өңірдегі еріктілер қатарын 5000 адамға жеткізу жоспарланған.

Жалпы осы күнге дейін 17000 отбасына әлеуметтік көмек көрсетіліп, азық-түлікпен қамтамасыз етілсе, облыс еріктілерінің атсалысуымен 12000 литр антисептик пен 75 813 бетперде тігіліп таратылған. «Біз біргеміз» деп ұрандатқан республикалық акцияны қолдап, ерікті жастардың басын біріктірген Алматы облысындағы «Мейірімді Жетісу» фронт-кеңсесінің де атқарған істері ауқымды. Аталмыш фронт-кеңсе жыл басынан бері республикалық «Біз біргеміз» акциясы аясында 2300-дей іс-шара өткізіп, қайырымдылық жұмыстың ұйытқысы болып келеді. Мұнда негізінен әлеуметтік жағдайы төмен, аз қамтылған және көпбалалы отбасылар мен жалғызбасты аналар қамтылып, оларға барынша жәрдемдесу басты назарға алынған. Коронавирус инфекциясының анықталуына байланысты карантинге жабылған 20 мыңнан астам тұрғыны бар «Асыл арман» тұрғын үй кешені облыс жастары мен еріктілерінің

жеткізіліп, бұған қоса 20-ға жуық ерікті жас бір апта бойы қалпына келтіру жұмыстарына атсалысты. Олар су тасқынынан зардап шеккен тұрғындарға күніне 50 отбасына азық-түлік және өзге де қажетті заттар жеткізіп отырды. Бұдан бөлек, қасиетті Рамазан айында ауыз бекіткен жандар үшін 650 адамға арнап ауызашар ұйымдастырылып, атқарылған сауапты істердің сапынан табылды.

назарынан тыс қалған жоқ. «Мейірімді Жетісу» еріктілері тұрғын үйдің карантин жағдайында болғанына қарамастан онда оқшауланған азаматтарға бетперде, гигиеналық заттар және азық-түлікпен қамтамасыз етті.

Тек бұл ғана емес, өңір еріктілері су тасқынынан зардап шеккен Мақтаарал ауданына да көмек көрсетуді ұмытпады. Облыстан 15 жүк көлігімен 120 тонна азық-түлік, 140 тонна құрылыс материалдары

Төқаевтың Алғыс хатымен марапатталды. Еңбектері еленгені – жастардың алдағы күндеріне де үлкен жауапкершілік пен құлшыныс тудырды. Көмекке зәру жандарға қолұшын созып, қайырымды істерге әрқашан қолдау танытатын, Мемлекет басшысының марапатына ие болған еріктінің бірі – Жансая Смағұлова.

– Әлемді әбігерге салған коронавирус пандемиясы біздің елді де айналып өтпеді. Осындай қиын сәтте біздің Алматы облысындағы еріктілеріміз де өзінше үлесін қосып, жандарға көмек көрсетуді ұмытпады. Біз оларға зор мән береміз. Алайда «Еріктілер жылы» кезекті науқан емес. Осыны халыққа түсіндіруіміз керек»,- деп баса атап көрсетті.

– Ерікті болу сізге ешқандай материалдық қажеттілік бермейді. Бірақ сіз оның орнына алғыс аласыз, жақсылыққа кенелесіз. Яғни, осы арқылы адамдар арасында жақсы қарым-қатынастар нығайтып, бір-біріне деген бауырмалдық пен мейірімділік сезімі артады. Оған қоса, сіз ерікті болу арқылы үлкен тәжірибе жинақтайсыз. Сол себепті де, қиын шақтарда қолдан келген көмегімен бөлістеін волонтерлардың көбеюі қоғам үшін де өте пайдалы деп ойлаймын,- дейді жас ерікті.

Ерікті болу – ерлікпен тең. Ел басына күн туған сәтте, өз еркімен жұмыла жұмыс жасап, қайырымдылық шараларына барынша атсалысқан, қолдан келген көмекті елден аянбаған ерікті жастардың еңбегі ерен. Олардың атқарған ауқымды істері ақталып, азаматтық қоғам дамуында волонтерлар арасындағы белсенділік жаңа деңгейге көтерілетініне сенім де мол. Ерліктің үлгісін көрсетіп жүрген еріктілер қатары толығып, әр қазақстандықтың бойында белсенді өмір сүруге дағды қалыптасса алынбайтын асу жоқ.

Лина АЙДЫНҚЫЗЫ

МЕДИЦИНА

ТЫНЫС АЛДЫРУ АППАРАТТАРЫН ТАРТУ ЕТТІ

Бүгінгі таңда елімізде коронавирус індеті өршіп, күрделі жағдай туындап тұрғаны жасырын емес. Тосыннан келген індетпен күресте жасанды тыныс алдыратын аппараттардың жетіспей жатқаны да шындық. «Көп көмегі – көл» дегендей, осы алмағайып заманда шама-шарқысы келгенше көмек қолын созып, ортақ іске өзіндік үлес қосып жатқан абзал азаматтардың қатары да күн санап артуы да қуантарлық жағдай.

«Жақсының жақсылығын айт нұры тасысын» демекші, осындай ортамыздағы жомарт жандардың есімдерін де жұртшылыққа жария етіп, мәртебесін арттырып, үлгі етуге тұрарлық. Солардың бірі Алматы облысы Ескелді ауданының тумасы, Құрметті азаматы Нұрлан Баймолдаұлы Онжанов. Ол өз тарапынан жұқпалы дертпен күреске үлесін қосу үшін Ескелді аудандық орталық ауруханасына төрт оттегі концентратор аппаратын сатып алып, Жетісу ауылының әкімі Қанат Нүсіпжанұлы Сатанов арқылы сыйға тартты. Сонымен қатар, «AIDYNURY» қайырымдылық қорынан ауданға тағы да екі оттегі концентратор аппараты тарту етілді. Бұл сыйлықтың індет кезінде медицина қызметкерлеріне үлкен көмек екені сөзсіз.

Бүгінде ауруханаларда жағдай ауыр. Күніне қаншама адам енгігумен уақытша ауруханаға қабылданады. Қазіргі уақытта оларға шынымен оттегі концентраторлары қажет. Осы қиын-қыстау сәтте қамқорлық танытып, коронавирспен күресуге көмектескен азаматтарға мейірімділік пен жауаптылық танытқандары және көмек қолын созғаны үшін Ескелді аудандық орталық ауруханасының әкімшілігі, ұжымы және аудан жұртшылығы жомарт жандарға зор алғысын білдіруде. Қандай қиындық болса да індетті тек қана бірлігіміз бен ынтымағымыздың арқасында жеңіп шығатынымызға күн өткен сайын айқын көз жеткізе түскендейміз. Сондықтан қатерлі дертпен күресте жұдырықтай жұмылып, ұйымшылдық танытқанымыз абзал.

Ш. ХАМИТОВ.

АУДАН ТЫНЫСЫ

Талғар ауданында аула ішілік алаңдарды абаттандыру үшін 1 млрд. 246,5 млн. теңге бөлінген. Барлығы 123 көп пәтерлі тұрғын үйлердің 39 ауласы көркейтіледі. Бұл туралы Алматы облысы әкімінің баспасөз қызметі мәлім етті. Ал абаттандыру жұмыстарына «Жұмыспен қамту жол картасы» арқылы 119 адам жұмысқа орналастырылыпты.

КӨРКЕЙТУ ЖҰМЫСТАРЫ ЖҮРГІЗІЛУДЕ

Талғар ауданына жұмыс сапарымен барған облыс әкімінің бірінші орынбасары Лаззат Тұрлашовқа аудан әкімінің орынбасары Ахмет Әшімаханұлы баяндауынша, мұнда «Жұмыспен қамту жол картасы» шеңберінде 46 нысан салынып, жөнделеді. Бұл мақсаттарға 6,3 млрд. теңге бөлінген. Аймақта 1601 жұмыс орны құрылса, соның ішінде 801 адам Жұмыспен қамту орталығы арқылы жұмысқа орналастырылады.

«Жұмыспен қамту жол картасы» бағдарламасының арқасында Талғар қаласында жер асты су көздерінің бастаған желісінен № 1 алаңға дейінгі магистралды су құбырының қайта жаңғыртылуы мен құрылысы жүргізіліп, Бесқайнар ауылының ауыз су жүйесі жасалса, Талдыбұлақ ауылында кәріз жүйесі де қайта жаңғыртылып, құрылысы жасалады.

Осы бағдарлама бұлардан өзге көлік инфрақұрылымы мен әлеуметтік нысандарда да құрылыс жұмыстарының қарқынды жүруіне ықпал етіп отыр. Сол сияқты Талғар қаласындағы «Бозторғай» мен «Мелиоратор» ықшам аудандарындағы көп жылдан бері қолға алынған көпқабатты үйлерді орталықтандырылған жылыту жүйесіне қосу жұмысы да басқа аудандарға үлгі боларлық. Аудан орталығында соңғы екі жылда 21 блокты-модульді қазандық орнатылып, бұл өз кезегінде 129 көпқабатты үйдің немесе 3887 пәтердің оралықтандырылған газбен жылыту жүйесіне қосылуына мүмкіндік берді. Бұл жұмыстар биылғы жылы да жалғасып, осы жылы тағы 13 көпқабатты үй үшін 11 БМҚ орнату жоспарланған.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

Дүйсенбі - Понедельник, 24 тамыз

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 04.00 Әнұран
06.05 «Қазақ даласының құпиялары» Деректі фильм
06.30 М/х «Трансформер-лер»
07.30, 03.00 «Konil tolqyny».
08.00 «Tansholpan»
10.00, 18.00 «Келін Өні»
12.00, 23.45 Т/х «Егіз ғұмыр»
13.00 «Күміс көмей» Ұлттық музыкалық танымдық бағдарлама
13.50, 02.50 «100 Jana esim».
14.00 Т/х «Ғажайып дәрігер»
15.00 Т/х «Ағайынды»
17.00, 01.15 «Абайдың жолы» Арнайы жоба
17.15 «Қызық екен»
20.00, 00.45 AQPAPAT
20.30 «Теледәрігер». Тікелей эфир
21.30 Т/х «Фатмагүл».
22.30 Т/х «Ханзада».
01.30 «Ауылдастар».
02.00 «Үркер».
02.25 «Қазақ даласының құпиялары» д/ф

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Әнұраны
06.00 Аналитическая программа «7 күн» повтор
07.10, 18.00 Премьера «Удачная сделка»
09.00, 14.00 Т/с «Разия»
10.25 21.40 Т/с «Жестокий Стамбул».
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 «COVID-19. Международные эксперты с Алмазом Шарманом»
13.00 Деректі драма «Мектеп»
15.30 Т/х «Пәленшеевтер»
16.45 Т/х «Армандастар»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
20.30 «Біздің назарда».
Тікелей эфир
21.00 Итоги дня
23.15 Т/х «Бөрі»
00.45 Шоу талантов «Central Asia's Got Talent»

АСТАНА

06.00 «Өн мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00,16.55 «Үздік әзілдер»
08.00, 14.40 М/ф «Маша и медведь»
10.00, 22.00 Т/х «Кекеш келін»
11.20, 21.00 Т/с «Сүлеймен сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «Құйынды мекен»
14.00 «COVID-19»
14.15 «Праймериз 2020»
14.20 Vine Time
14.30 М/ф «Буба»
14.55 Т/с «Условия контракта»
16.00 «Aitarym bar»
17.50 Т/х «Кек»
19.00 Т/х «Қызғалдақ»
20.00,01.10 ASTANA TIMES
00.30 Т/х «Таңдауым сен»
02.10 «Әзілстан»
02.30 «Біреудің есебінен» д/д
03.15 «KazNet»
03.35 «Домашние войны» ситком

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Последнее королевство»
07.00 «Той заказ»
07.30 «Basty Bagdarlama»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕНСКОЕ»
11.55 Т/с «Дом образцового содержания»
15.40 «На самом деле»
16.45 «Пусть говорят»
18.00 «Басты Жаңалықтар»
18.45 «Basty prime»Тікелей эфир
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.40 Т/с «Ничто не случается дважды»
22.00 «П@УТИНА»
22.50 «Ничто не случается дважды» Продолжение

01.05 Ночной кинотеатр «Тот кто читает мысли»
02.50 «П@УТИНА»
03.35 «Basty prime»
04.35 «П@УТИНА»

КТК

07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ
07.05 «Мәссаған»KZ
07.50 Т/х «Аслы-Ферхат»
09.10, 01.20 «Соседка» мелодрама
11.30 Х/ф «Когда возвращается прошлое»
15.30 Т/х «Өкініш»
17.30 Т/х «Жат туыстар»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 Астарлы ақиқат
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
21.30 Х/ф «Чужая»
23.40 Т/с «Шеф-2»
03.00 Т/х «Сүйікті Дениз»
04.10-04.30 КТК WEB

ЖЕТИСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Апта /қаз/
10.00 Апта /рус/
10.45 «Тарихи тұлғалар»
11.00 «Спорт-тайм»
11.20 «Бағбан»
12.00 «Киноман»
13.00 «Дәрігер кеңесі» /тікелей эфир/
13.30 Д/ф «Таңғажайып табиғат»
14.00 «Парасат»
14.30 «Монолог»
15.00 «Әсем әуен»
16.00 «Бай-қуатты болайық»
16.30 Д/ф «Кең ауқымда»
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Әсем әуен»
19.00 «Әдебиет пен адамзат»
19.30 «Құтты қонақ»
20.15 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Денсаулық»
21.30 Новости
22.00 «Дәрігер кеңесі»
22.30 Д/ф «Ғажайып мәдениет»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Әнұраны
06.00 М/с «Барбоскины»
07.00 Информбюро
08.00 Мистическое шоу «Последние 24 часа»
09.00 Х/ф «ОЗ Великий и ужасный»
12.20 М/с «Лунтик»
13.00 Х/ф «Урфин Джюс-2»
15.00 «Кел, татуласайық» (қаз)
18.00 Т/с «Аналық сезім»
19.00 Сериял
20.00 Информбюро
21.00 Т/с «Триггер»
23.30 Т/с «Махаббатым, кеш мені»
01.30 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
03.00 «Ризамын»
04.00 Әзіл студия (қаз)
05.00 М/с «Барбоскины»

7 КАНАЛ

06.00 «КТА лигасы»
08.00, 22.15, 03.45 Т/х «Элиф»
09.00 Т-с «Я люблю своего мужа»
13.45, 23.15 Скetchком «Q-елі»
15.20 Х-ф «Двойной удар»
17.40 Т/с «Мата Хари»
18.40 Т/с «Спецотряд шторм»
19.45 Т/с «Гранд-2 »
20.45 Т/х «Тақиясыз періште»
21.15 Т/х «Жалдамалы қалыңдық»
23.45 Т/с «Улыбка лиса»
00.45 Х-ф «Удача Логана»
03.00 Т/х «Азулы әулет»»
05.00 «Өз ойым»

Сейсенбі - Вторник, 25 тамыз

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 04.00, 06.00, 03.50 Әнұран
06.05, 02.40 «Қазақ даласының құпиялары» Деректі фильм
06.30 20.00 AQPAPAT
07.00 «Теледәрігер».
08.00 «Tansholpan»
10.00, 18.00 «Келін Өні»
12.00, 23.45 Т/х «Егіз ғұмыр»
13.00, 01.15 «Қайсар» д/ф
13.35, 02.10 «Тұлға». Д/ф
14.00, 21.30 Т/х «Фатмагүл».
15.00 Т/х «Ағайынды»
16.00, 01.40 «Ауылдастар».
16. 30, 03.05 «Konil tolquny».
17.10 «Қызық екен»
20.30 «Теледәрігер». Тікелей эфир
22.30 Т/х «Ханзада».
02.05 «Ұлт мақтанышы».
Деректі фильм
02.30 «Азамат» Деректі фильм

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Әнұраны
06.00 Жаңалықтар. Новости
07.10 18,00 Премьера «Удачная сделка»
09.00, 14.00 Т/с «Разия»
10.25, 21.40 Т/с «Жестокий Стамбул».
11.10 22.25 Т/х «Құсаиновтар. Өмір жолы».
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 «COVID-19. Халықаралық сарапшылар Алмаз Шарманмен»
13.00 Деректі драма «Мектеп»
15.30 Т/х «Пәленшеевтер»
16.30, 23.15 Т/х «Бөрі»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
20.30 «Біздің назарда».
Тікелей эфир
21.00 Итоги дня
00.45 Шоу талантов «Central Asia's Got Talent»

АСТАНА

06.00 «Өн мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00, 14.40 М/ф «Маша и медведь»
10.00, 22.00 Т/х «Кекеш келін»
11.20, 21.00 Т/с «Сүлеймен сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «Құйынды мекен»
14.00 «COVID-19»
14.15 «Праймериз 2020»
14.20 Vine Time
14.30 М/ф «Буба»
14.55 Т/с «Условия контракта»
16.00 «Aitarym bar»
16.55 «Қош келдіңіз»
17.50 Т/х «Кек»
19.00 Т/х «Қызғалдақ»
20.00,01.10 ASTANA TIMES
00.30 Т/х «Таңдауым сен»
02.10 «Әзілстан»
02.30 «Біреудің есебінен» деректі драма
03.15 «KazNet»
03.35 «Домашние войны» ситком

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Последнее королевство»
06.45 «Той заказ»
07.15 «Басты Жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕНСКОЕ»
11.55 Т/с «Дом образцового содержания» Заключительные серии
15.40 «На самом деле»
16.45 «Пусть говорят»
18.00 «Басты Жаңалықтар»
18.45 «Basty prime»Тікелей эфир
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.40 Т/с «Ничто не случается дважды»
22.00 «П@УТИНА»
22.50 «Ничто не случается дважды» Заключительные серии
01.05 Ночной кинотеатр «Тот кто читает мысли»
02.50 «П@УТИНА»

03.35 «Basty prime»
04.35 «П@УТИНА»

КТК

07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ
07.05 Кешкі жаңалықтар
07.25 «КТК web»
07.50 Т/х «Аслы-Ферхат»
09.15 НОВОСТИ
09.40 «Было дело»
11.30 Т/с «Шеф-2»
13.20, 21.30 Х/ф «Чужая»
15.30 Т/х «Өгей ана»
17.30 Т/х «Жат туыстар»
19.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
23.40 Т/с «Шеф-2»
01.20 «Было дело»
02.40 Т/х «Сүйікті Дениз»
03.45-04.10 «КТК веб»

ЖЕТИСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Денсаулық»
10.30 «Әдебиет пен адамзат»
11.00 «Өн тыңдайық» /онлайн-концерт/
11.30 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
12.00 «Құтты қонақ»
13.00 «Дәрігер кеңесі»
14.00 «Тарих парақтары»
14.30 «Монолог»
15.00 «Құстар фестивалі» спектаклі
16.00 «Әсем әуен» (концерты)
16.30 Д/ф «Кең ауқымда»
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Әсем әуен»
19.00 «Сегодня» /прямой эфир/
19.30 «Оқырман»
20.15 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Арнайы репортаж»
21.30 Новости
22.00 «Дәрігер кеңесі»
22.30 Д/ф «Таңғажайып табиғат»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Әнұраны
06.00,05.00 М/с «Барбоскины»
06.50 Информбюро
07.50 Т/с «Ганга»
10.00 «Whats Up?»
10.35 Т/с «Триггер»
13.15 М/с «Лунтик»
14.00 М/с «Аладдин»
15.00 «Кел, татуласайық»
18.00 Т/с «Аналық сезім»
19.00 Сериял
20.00 Информбюро
21.00 Т/с «Гадалка»
23.10 Т/с «Махаббатым, кеш мені»
01.25 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
03.00 «Ризамын»
04.00 Әзіл студия

7 КАНАЛ

06.00 «Япырай»
06.40 «Гу-гулет»
07.20 «Келесі кім?»
08.00, 22.15, 03.30 Т/х «Элиф»
09.00 17.40 Т/с «Мата Хари»
10.10 «Измайловский парк »
11.30, 18.40 Т/с «Спецотряд шторм»
12.40, 19.45 Т/с «Гранд-2 »
13.45, 15.00, 23.15 «Q-елі»
15.40 «Смеяться разрешается»
20.45 Т/х «Тақиясыз періште»
21.15 Т/х «Жалдамалы қалыңдық»
23.15 Т/с «Улыбка Лиса»
00.45 «Такая Лайф»
01.25 «Вокруг света за монетой»
04.20 «Өз ойым»»
05.20 «Гу-гулет»

Сәрсенбі - Среда, 26 тамыз

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 04.00, 06.00, 03.50 Әнұран
06.05, 02.40 «Қазақ даласының құпиялары» д/ф
06.30 20.00 AQPAPAT
07.00 «Теледәрігер».
08.00 «Tansholpan»
10.00, 18.00 «Келін Өні»
12.00, 23.45 Т/х «Егіз ғұмыр»
13.00, 01.15 «Қайсар» д/ф
13.35, 02.10 «Тұлға». Д/ф
14.00, 21.30 Т/х «Фатмагүл».
15.00 Т/х «Ағайынды»
16.00, 01.40 «Ауылдастар».
16. 30, 03.05 «Konil tolquny».
17.10 «Қызық екен»
20.30 «Теледәрігер».
Тікелей эфир
22.30 Т/х «Ханзада».
02.05 «Ұлт мақтанышы» д/ф
02.30 «Азамат» д/ф

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Әнұраны
06.00 Қорытынды жаңалықтар Итоги дня
07.10 18,00 Премьера «Удачная сделка»
09.00, 14.00 Т/с «Разия»
10.25, 21.40 Т/с «Жестокий Стамбул».
11.10 22.25 Т/х «Құсаиновтар. Өмір жолы».
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 «COVID-19. Халықаралық сарапшылар Алмаз Шарманмен»
13.00 Деректі драма «Мектеп»
15.30 Т/х «Пәленшеевтер»
16.30, 23.15 Т/х «Бөрі»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
20.30 «Біздің назарда».
Тікелей эфир
21.00 Итоги дня
00.45 Шоу талантов «Central Asia's Got Talent»

АСТАНА

06.00 «Өн мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00, 16.55 «Үздік әзілдер»
08.00, 14.40 М/ф «Маша и медведь»
10.00, 22.00 Т/х «Кекеш келін»
11.20, 21.00 Т/с «Сүлеймен сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «Құйынды мекен»
14.00 «COVID-19»
14.15 «Праймериз 2020»
14.20 Vine Time
14.30 М/ф «Буба»
14.55 Т/с «Условия контракта»
16.00 «Aitarym bar»
17.50 Т/х «Кек»
19.00 Т/х «Қызғалдақ»
20.00,01.10 ASTANA TIMES
20.55 Loto 6/49 прямой эфир
00.30 Т/х «Таңдауым сен»
02.10 «Әзілстан»
02.30 «Біреудің есебінен» д/д
03.15 «KazNet»
03.35 «Домашние войны» ситком

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Последнее королевство»
06.45 «Той заказ»
07.15 «Басты Жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕНСКОЕ»
11.55 Т/с «А унас во дворе»
15.40 «На самом деле»
16.45 «Пусть говорят»
18.00 «Басты Жаңалықтар»
18.45 «Basty prime»Тікелей эфир
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.40 Т/с «Судья»
22.00 «П@УТИНА»
22.50 «Судья» Продолже-

ние
01.05 Ночной кинотеатр «Тот кто читает мысли»
02.50 «П@УТИНА»
03.35 «Basty prime»
04.35 «П@УТИНА»

КТК

07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ
07.05 Кешкі жаңалықтар
07.25 «КТК web»
07.50 Т/х «Аслы-Ферхат»
09.15 НОВОСТИ
09.40 «Было дело»
11.30 Т/с «Шеф-2»
13.20, 21.30 Х/ф «Чужая»
15.30 Т/х «Өгей ана»
17.30 Т/х «Жат туыстар»
19.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР
20.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
23.40 Т/с «Шеф-2»
01.20 «Было дело»
02.40 Т/х «Сүйікті Дениз»
03.45-04.10 «КТК веб»

ЖЕТИСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Арнайы репортаж»
10.30 «Сегодня»
11.00 «Өн тыңдайық» /онлайн-концерт/
11.30 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
12.00 «Оқырман»
12.35 «Абай-175»
13.00 «Дәрігер кеңесі» /тікелей эфир/
14.00 «Ел мен жер»
14.30 «Монолог»
15.00 К/ф «Әшкерелеуші»
16.00 «Бай-қуатты болайық»
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Әсем әуен»
19.00 «Бүгін» /тікелей эфир/
19.30 «Қателік»
20.00 «Тарихтағы тұлғалар»
20.15 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Ұлт пен рух»
21.30 Новости
22.00 «Дәрігер кеңесі»
22.30 Д/ф «Ғажайып мәдениет»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Әнұраны
06.00,05.00 М/с «Барбоскины»
06.50 Информбюро
07.50 Т/с «Ганга»
10.00 «Whats Up?» (қаз)
10.40, 21.00 Т/с «Гадалка»
13.00 М/с «Лунтик»
14.00 М/с «Аладдин»
15.00 «Кел, татуласайық»
18.00 Т/с «Аналық сезім»
19.00 Сериял
20.00 Информбюро
23.10 Т/с «Махаббатым, кеш мені»
01.25 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
03.00 «Ризамын»
04.00 Әзіл студия

7 КАНАЛ

06.00 «Япырай»
06.40 «Гу-гулет»
07.20 «Келесі кім?»
08.00, 22.15, 03.30 Т/х «Элиф»
09.00, 16.40 Т/с «Дилетант»
11.10, 15.40 «Смеяться разрешается»
11.30, 18.40 Т/с «Спецотряд шторм»
12.40, 19.45 Т/с «Гранд-2 »
13.45, 15.00, 23.15 Скetchком «Q-елі»
14.00, 02.30 Т/х «Азулы әулет»
20.45 Т/х «Тақиясыз періште»
21.15 Т/х «Жалдамалы қалыңдық»
23.45 Т/с «Улыбка Лиса»
00.45 «Такая Лайф»
01.25 «Вокруг света за монетой»
04.20 «Өз ойым»»
05.20 «Гу-гулет»

ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙ

От та, су да – тіршіліктің тірегі. Бірі тіршіліктің нәрі, бірі жылықтың көзі, жылусыз отсыз қам-қарекетің де алға баспайды. Бұл екеуінсіз адамзаттың да күні қараң. Бірақ, от пен судың да адамзатқа тигізер залалы зор. Оған басты себеп адамдардың өзінен болып тұр. Табиғат жіберген тосын апаттар болса, «бұл Алланның сынағы ғой» деп тасқыннан, жай отыннан, (Құдай бетін ары қылсын) жер сілкіністерінен болған төтенше жағдайларға мойынсынар едік. Алайда, салғырттықтан, бейғамдықтан болған алапат өрттермен, шомылу маусымы кезіндегі немқұрайлылықтан болған өлім-жітімге адамзат баласының өзі себепкер болып тұрса не шара? Биылғы қуаңшылық, күннің аптап ыстығы мен әлемге әлегін салған коронавирус, пневмония індеті кезінде өршіген өрттен және шомылу маусымында өзен-көлдерді жағалағандардың қамсыздығынан адам өлімі тіркелген.

ОТ ПЕН СУДЫҢ ЗАЛАЛЫ

Өлмеген құлға үш ай тоқсан жаз да өтіп барады. Биылғы тышқан жылы өте ауыр болды. Әлемді дүрліктірген індет елдің қабырғасын қайыстырды. «Құдай бір айналдырса шыр айналдырады» дегендей, ауылдағы ағайындардың айтуынша, биыл жауын-шашынның сирек болуынан жайлаудағы мал жайылымдары аптап күннің ыстығынан сарғайып, пісіп-жетілмей қалған. Ал, таулы аймақтағы ел-жұрт телімі жердегі дәнді дақылдар жаңбырдың тапшылығынан бой көтермегенін жеткізуде. Алайда, аптап ыстықтан әрі адамдардың жайбарақаттығынан өрт салдарының тіркелгенін айтуда. Мәселен, төтенше жағдайлар департаментінің берген есебіне қарасақ, ағымдағы жылдың алты айында өрттен 16 адам көз жұмған. Бұл көрсеткіш өткен жылдың осы кезеңінде (8, +100%) болған. Тілсіз жаудың кесірінен 11 адам жарақат алса, өткен жылы жарты айда 14 адам жараланған. Ал, оның келтірген шығын көлемі 47 миллион 505 мың теңге болса, өткен жылы 33 млн.499 мың теңгені құраған. Көрсеткіш жағынан жылдан-жылға қарқын алып бара жатқан тілсіз жаудың басты себепкері адамдардың жайбарақаттығынан әрі немқұрайлылығынан болып тұр. Әсіресе, тұрғын үй секторлары мен көлік құралдарынан болған өрттер көңіл алаңдатады.

Өртке қарсы қауіп-қатерлерге байланысты төтеншеліктер тұрғындарға айтудай-ақ айтып, жарнамалар мен үгіт-насихат жұмыстарын үздіксіз жүргізіп келеді. Алайда «Жартасқа бардым, айғайды салдым, одан да шықты жаңғырық» деп Абай дана айтқандай, шыққан нәтиже өз жемісін беріп тұрмағаны байқалады. Тұрғын үйлердегі жеке тұрғындар газ баллондарының қауіпсіздігіне аса мән бермеуі, ескі үйлердегі электр желілерінің тұйықталуы осы алапат өрттердің өршуіне себепкер болуда. Көп пәтерлі тұрғын үйлерде тез тұтанатын жанғыш сұйықтықтарды, газ баллондарын балкондар мен лоджияларды сақтауды естен шығарып, одан қалса, үйде отырып шылым шегіп, оның қалдығын балкондарда қалдыруы әрі пеште пісірілген

тағамдарды бақылаусыз қалдырулары өрттің тұтануына себепкер болуда. Өрттен сақтанудың тиісті талаптарын сақтамаудың әсері орасан зор шығындарға, адам өмірінің қиылуына алып келуде. Технологиялық талаптарға сәйкес, адамдар тұрақты тұрмайтын үй-жайларда едендер мен жертөлелердің есіктері жабық болуы шарт. Сонымен қатар, көрсетілген бөлмелердің есіктеріндегі кілттердің сақталу орны туралы ақпараттардың жариялы болуында үлкен мән бар. Себеп, өрт болған жағдайда келген өрт сөндірушілер тілсіз жаудың өршуіне жол бермейді. Бұл қағида тек қана көпқабатты тұрғын үйлерге ғана қатысты емес ғимараттар мен үлкен сауда үйлеріне де қатысты. Олардың баспалдақтар мен дәліздерде қоймалар (қызметтік бөлмелер) орнатуға, сондай-ақ баспалдақтардың астына жиһаз және басқа да жанғыш материалдарды сақтауға болмайды деп үгіт-насихат жүргізген төтеншеліктер ұдайы айтып келеді. Бірақ та, бұл қағиданы сақтап отырғандар некен-саяқ. Төтенше жағдай орын алып, орны толмас өкінішке өзектері өкінгенде ғана барып, бармақтарын шайнайды. Нарық жүйесіне орай қарқын алып жатқан құрылыс саласында өртке қарсы талаптар ұдайы сақтала бермейді. Мәселен, бой көтерген құрылыстарда немесе ғимараттарда, ашық қоймаларға, сыртқы өрт сөндіру сатылары мен өртке қарсы сумен жабдықтау көздерінің жолдары болуы керек. Әрі өтпе жолдар мен кіреберістерде өрт техникасының өтуі үшін ашық болуы тиіс. Қыстың көзі қырауда, ол жолдар қардан тазартылуы шарт. Міне, енді бір екі айда, яғни қазан айының ортасында жылыту маусымы басталады. Бұл әсіресе жеке тұрғын үй секторларына қарата айтылатын үгіт-насихат. Бұған дейін де үздіксіз айтылып келген, айтыла да береді. «Жылыту маусымы басталар алдында үйдегі пештерді тексеру, әрі күделі жұмыстарын қолға алулары керек. Яғни, түтін жүретін мұржаларды тазалап, жылыту жүйелерінің басқа да элементтері кемінде үш айда бір рет күйеден тазартылуы тиіс. Осы қағиданы жеке тұрғын үй

секторларында тұратындар ұдайы сақтай бермейді. Қатты отынмен жұмыс істейтін жылуды генерациялайтын қондырғылардың от жағатын есігінің астындағы жанғыш материалдардан жасалған еден пештің бойында оның ұзын жағы орналасқан, тетіксіз, көлемі 0,5х0,7 м кем емес пеш алдындағы металл табақпен қорғалуы тиіс. Алайда, бұл қағиданы көбі сақтай бермейді. «Құдай сақтасын» деп қазақбайлыққа салынуда. «Құдай да сақтанғанды сақтаймын» дегенін ескере бермейді» – дейді төтеншеліктер. Айтса айтқандай, электр сымдарының, сөндіргіштердің, розеткалардың жарамдылығын да назарға ала бермейміз. Оның мерзімі өтті ме, жоқ па мән беріп жатқанымыз шамалы. Өрттің көбі осы электр желілерінің тұйықталуынан болады. Бұл жайында төтеншеліктер, электр аспаптарын, плиталарды перде мен жиһаздан жандайтын тіректерде жарамды күйде ұстаған абзал, әрі бір желіге қуаты жоғары электр құралдарын қосуға болмайды. Бұл электр желісінің шамадан тыс жүктелуіне алып келетінін айтады. Бұған қоса, қолдан жасалған электр жылыту құралдарын және кір кептіруге арналған жылытқыштарды пайдаланатындар бар. Ал мұның арты үлкен өрт зардабына алып келуде дейді. Сондай-ақ, адамдардың бейқамдығы да өрттің тұтануына әкеп соғады. Мәселен, үйден шығарда газ және барлық электр жабдықтарын сөндірмей жететіндер бар. Тағы бір ескертетін жайт, пешпен жылытуды пайдалану кезінде жанып жатқан пешті қараусыз қалдыруға болмайды. Екінші мәселе, тұрғын үй ғимаратындағы газдың иісіне қатысты. Мұндай жағдайлар болған кезде, газ құбырының қранын жауып, ас үйді желдетіп, пәтердегі электр, телефон қуатын өшіріп, тұрғындарды тысқа шығару қажет. Әрі бірден 104 нөмірі бойынша апаттық газ қызметін шұғыл шақыру керек. Өкінішке орай кейбір көпқабатты үйлерде әлі күнге дейін газ баллондарын қолданады. Бұл аса қауіпті. Өткен жылмен салыстырғанда тұрғын үй секторындағы биылғы көрсеткіші 379-ды көрсетіп тұр. Былтыр 526 өрт тіркеліпті. Сондай-ақ, көлік

құралдары бойынша 60 болса, былтырғы мезгілде 123 көлік отқа оранған. Бұдан бөлек, сауда орындары, өндірістік мақсаттағы ғимараттар, әкімшілік-қоғамдық ғимараттар, ауыл шаруашылығы объектілері, орман өрттерін айтуға болады. Мәселен, биылғы жылы 14 өрт болса, өткен жылы осы мерзімде 24, өндірістік мақсаттағы ғимараттарда 8 өрт, 2019 жылы 3, әкімшілік қоғамдық ғимараттарда 2 өрт, былтыр – 3, ауыл шаруашылығы объектілерінде – 16, өткен жылы – 17, орман өрттері – 21, 2019 жылы 14 өрт тіркелген. Сондай-ақ, жеке автокөлік иелерінің техникалық қауіпсіздікті елемейуінен, әрі жылдамдықты арттырып, рөлге ие бола

алмауынан болатын төтенше жағдайлар жан түршіктіреді. 6-шы тамыз күні Еңбекшіқазақ ауданы Есік қаласындағы «Алем Oil» жанар-жағармай құю стансасының аумағында Toyota Land Cruiser Prado маркалы көлік сыйымдылығы 4 текше метр газ құйылған цистернаға соғылған. Нәтижесінде жанармай бекетінде жарылыс болды. Өрт шарпыған аумақта екі автокөлік өртеніп, көлік иесінің 90% денесін күйік шалып, ауыр жағдайда ауруханаға жеткізілген. Сондай-ақ, ескі автокөлік тізгіндегендердің де салғырттығы аз емес көрінеді. Үйде де, түзде де, көлік ішінде де, сақтық шараларын мұқият сақтап, қауіп-қатерге жол бермеу әр адамның парызы. Өрттен өзегіміз өртеніп жатқанда шомылу маусымы кезінде де адамдардың абайсыздығынан адам шығынына жол берілуде. «Пандемия» індеті өршіп, карантиндік шаралар енгізіліп, демалыс аймақтары жұмыс кестесін қысқартты. Алайда, Алакөл мен Балқашқа, Қапшағайға барушылар қатары сирегенмен, суға шомылушылар толастаған жоқ. Тіпті күннің аптабында өзен-көл жағалағандар, рұқсат етілмеген қауіпті жағажайларды паналап суға шомылып жүр. Төтенше жағдайлар департаменті адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында облыстық полиция департаментімен және жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп ұйымдастыру және практикалық іс-шаралар кешенін өткізген. Бұл іс-шара суда қаза болғандар санын азайту мақсатында жүзеге асырылған. Мәселен, 2019 жылы

43 адам суға кетсе, осы игі бастаманың арқасында биыл бұл көрсеткіш 33-ке дейін азайған. Қайтыс болған 33 адамның 13-бала. Өткен жылы судан ажал құшқан 43 адамның 20-сы бала болған. 1-ші маусымнан басталған шомылу кезінде өз күштерін жете бағаламаудың әсерінен суға батқан адамды құтқару жүзеге асырылады. Бұл бақылауда тұрған өзен-көлдердегі құтқарушылардың міндеті. Өкінішке орай суға шомылу кезінде ересектердің балаларын қараусыз қалдыруы салдарынан облыстың су айдындарында 25 адам суға кетсе, оның ішінде 10 бала болған. Суға шомылғанда белгіленген шеңберден әрі шықпауы тиіс. Алайда, өз күш-қайраттарын толық бағаламаудың арты осындай өкініштерге алып келуде. Өткен жылы суға тұншығып өлгендердің 16-сы жасөспірім болған. Күнге қыздырынып, суға түсіп салқындаймыз деп ажал құшқандардың 16-сы өз күшетін бағалмаудың салдарынан бей-мезгіл өмірмен қоштаса, балық аулап жүріп, ережелерді бұзудан – 3, қараусыз болу салдарынан,

суға құлаудан – 4, мас күйінде шомылудан – 7, жүзу құралдарымен сырғанау кезінде – 1, суға батқанды құтқару кезінде – 2 адам өлген. Мұнда да бозторғайдай шырылдаған төтеншеліктер, бұқаралық ақпарат құралдары арқылы жылда шомылу маусымы басталар кезде су айдындарындағы жүріс-тұрыс қауіпсіздігінің негізгі шаралары белсенді түрде дәріптеледі. Алайда, суға шомылушылар арасында бұған мән бермегендер өмірлерімен қоштасып жатады екен. Әсіресе, мас күйінде суға шомылу, әрі жасөспірімдерді қараусыз қалдыру оқиғалары алаңдатады. Облыс бойынша (суға шомылу маусымы басталғаннан бері) барлығы 5 брифинг өткізілді. Халық арасында 46 мың 829 дана үгіт-насихат өнімдері (буклеттер, парақшалар) таратылды. Теледидар арқылы – 49; радиохабар тарату бойынша – 215; баспа басылымдарында – 133 рет үгіт-насихат шаралары жүргізіліп, «Судағы қауіпсіздік» туралы 5 мәрте акция (Қапшағай су қоймасында 2 рет, Алкөл көлінде 2 рет, Балқаш көлінде 1 рет) өткізілген. Өрт пен шомылу маусымы кезінде алдын-ала жүргізілген іс-шараларға құлақ түрсе, бекітілген ережелерге сай әрекет етсе, адамдардың қауіпсіздігі арта түсері сөзсіз. «Өрт пен су тілсіз жау» деп дабыл қаққанымызбен, адамдар өз қауіпсіздігіне немқұрайлы қараудың салдарынан арты орны толмас өкінішке ұласуда.

Айтақын МҰХАМАДИ

Романнан үзінді

Ақпаса су бола ма тамшылаған,
Жүйріктің сәні болмас қамшылаған.
Күніне сан мың үйрек ілсе дағы,
Тұйғынның бағасы артық қаршығадан.

(Халық әнінен)

ТҰЙҒЫН

Көк аспанмен таласқан биік таудың баурайындағы ірі жартастан құлап аққан сарқыраманың гүрілі сай-саланы жаңғыртып, қатты естілгенімен құлаққа жағымды. Тау шыңынан бастау алатын бұл асау өзен Тонхил көліне барып құяды. Өзеннің тұп-тұнық көгілдір түсті суынан мейірлене жұтқанда сарайың ашылып, тұла бойың сергіп сала береді.

1938 жылдың жаз маусымының алғашқы айының басы. Еңсесі биік тәкапар таулардың шыңдары шығыстан күлімдеп шыққан күн сәулесін алғашқы болып қарсы алды. Біртіндеп тау қойнауы мен етегіне қарай төгілген күн сәулесі қабағын қарыс түйіп жатқан ала көлеңке атаулының бәрін сай-саладан ысырып, көсіліп жатқан шеті мен шегі көрінбейтін, аспанның көкжиегімен де өлшеуге келмейтін ұлы даланы нұр шуағына бөледі.

Таң сәулесімен бірге жаз маусымының сұлу көркі де ажарлана түскендей. Күркіреп аққан мөлдір өзен бойындағы көк майса алқапты жағалай қонған ақ шаңқан киіз үйлердің түңіліктері түріліп, маңайында мыңғырылып жатқан төрт түлігі біртіндеп таудағы өріске қарай бет алған.

Қорадан өрген қой-ешкісі аралас мыңға жуық мөлшердегі табынды айдап бара жатқан салт аттының соңынан ала шұбар тайға мінген жеті жасар Шәміл есімді ұл жорғалата жетті. Қойшыға еріп ол да, “шәйт-шу” деп қолындағы қамшысын сермеп, табынды айдасып, әудем жерге дейін шығарып салды да кері қайтты.

Тайының тізгінін тартып, баяу ғана аяңмен аулаға келді де секіріп түсіп, керменің ағашының төменгі тұсына шылбырын байлап ортадағы он қанат үлкен ақбоз үйге енді.

- Шәмілтай-ау, таң атпай тұрып алып, қайда жүрсің? - деп, азандағы ас-суды қамдап жүрген бәйбіше ұлына мейірлене қарады.

- Апа, қойды өріске шығарып салдым. Арират ағама көмектескенім ғой - деді, бала қолындағы бұзаутіс қамшыны босағаға қойып жатып.

- Дұрыс, ұлым. “Ерте тұрған жігіттің ырысы артық” деген. Сенің осы малсақтығыңа разымын. Аман жүрсең, мына тірлікте мұқтаждық көрмессің, сірә! Кел, отыр! Менімен бірге таңғы ас іш! - деді, төрде малдас құрып, алдына қойған тақтайшада бірдеме жазып отырған әкесі Дөңтай қағаз, қаламын артындағы сандықтың үстіне қойып жатып.

- Қазір әке, беті-қолымды жуып келейін! - деп, тұнық дауыспен үн қатқан бала үйдің іргесінен он қадам жерде сылдырлап ағып жатқан бұлаққа барды. Екі жеңін түріп жіберіп, қолын ысқылап жуды. Қос қолдап алақанына толтырған сұпсуық мөлдір суды бетіне шашып қалып “Ай-һай-һай” деп дыбыстап қояды.

Бұуыршы жерінде бала оқытып, жергілікті мешітте имам болған Дөңтай үшін Моңғол елінің Завхан аймағындағы бұл мекен құтты қоныс болды. Мал мен жаны қатар өсіп, мамыражай күн кешіп отыр. Қазір жеті ұлы, екі қызы бар.

Шығыс Түркістан жерінен Моңғолияның орталық өлкесіндегі

табиғаты тамылжыған осы өңірге келіп қоныстанғанына да оншақты жылға жуықтап қалыпты. Алғаш келген жылдары осы өлкеде шыр етіп, дүниеге келген Шәмілінің өзі биыл жеті жаста. Тұңғыш ұлы Нүкей мен кейінгісі Қайрат екеуі Ұланбатырда мұғалімдер мектебінде білім алып жатыр. Тұңғышы бас құрап отау тіккенде Дөңтайдың қуаныштан жүрегі жарылардай болып, төбесі көкке бір елі жетпей қалып еді.

Амалы қанша, ақылына көркі сай келіні уыздай жас қалпында дүниеден өтті. Ажарына сұқтанған жұрттың тіл-көзі тиді ме, кім білсін, аяқ астынан жай оғы тигендей мұрттай ұшты. Артында қалған бір түйір сәбиі де жоқ. Тұңғышынан немере сүйемін деген үміті ақталмады. Қайғыдан қан жұтқан Нүкей еңсесін көтермей тұнжырап жүріп алды. Бас құрасын деп, бірқатар таныс-білістерімен құдаласпақ та болды. Нүкейі әрдайым ат-тонын ала қашып, үйленуге құлық танытпаған соң інісімен бірге оқысын деп қалаға аттандырған жайы бар.

“Орнында бар оңалады” демекші, ол шешімі де жөн болған секілді. Жуықта ғана Ұланбатырда өткен жиынға барған сапарында екі ұлымен жолығып қайтқан. Нүкейі серпіліп, мұң торлаған жүзі ептеп жайырап еңсесі көтеріліп, қалғанын көріп, іштей жақсылыққа балап, қуанып еді.

Қазір қасындағы отауының иесі, екінші ұлы Хамилаттан немере сүйіп, мұңлы көңілі жадырап, жаратқанға шүкіршілік етіп отырғаны.

Ана жылы ежелгі досы Көксеген би-мен құдаласып, түсірген келіні Жансейіт пен Бәтиманы сыйлады. Қазір осы екі немересі Дөңтайдың көзқуанышы. Оларды өзінің сүт кенжелері Шамсейіт пен Өрнұрашиттен де артық жақсы көреді. Бір мүшел жастан енді ғана асса да, ортаншы ұлы Өрират өте шаруақор. Малдың жайын үлкендерден артық біледі. Ат құлағында ойнайтын осы бір шынашақтай ұлы әкесіне де, аға-бауырларына да көп сүйеу болып жүр. Жасы алпысты алқымдап қалса да, Дөңтайдың балалары әлі жас. Алғашқы жары дүниеден ерте өтті. Одан бала сүймеді.

Жаны жомарт жергілікті жұрт арғы беттен ауып келген қазақтарға көз алартпады. Кең қолтық ел ғой, қыстау, жайлау, күзеуіне шейін жер бөліп беріп, жеке аудан құрды. Әкімі етіп елағасы Дөңтайды тағайындады. Әкімдікпен қатар ел үкіметі жанындағы аз ұлттар комитеті пен халық құрылтайында да сайланбалы қызметі бар. Сол себептен, ел астанасы Ұланбатырға жиі барып тұрады.

- Әке, бүгін тағы да күйтабақ ойната-сыздар ма? - деп, тақылдаған Шәмілдің сөзі Дөңтайдың ойын бөліп жіберді.

- Ойнатамыз, қарғам. Түсте ел жұрт жиналады. Сурахбаяр тамыр келген соң күйтабақтан ән тыңдайсыңдар! - деді.

Шәміл үшін алыс-жақын қоныстанған ағайын-туыс, жақын-жекжаттардың жиналуы ұлы той іспетті. Бәрінен қызығы, әкесі үйдегі төртбұрыш қобдишадағы затты далаға шығарып, оның қақпағын ашып, бүйіріндегі бірдемені бұрып-бұрап қалады. Одан кейін жылтыр қара дөңгелек күйтабақты үстіне қояды да, қасындағы қолдың жұдырығынан кішілеу

ұшында инесі бар нәрсені қойғанда-ақ музыка ойнап, әлде бір көрінбейтін адам ән шырқай жөнеледі.

Әкесінің досы Сурахбаяр деген ұранқай кісі өте жақсы адам. Өйткені, ол кісі келген сайын күллі бала-шағаға көмпит таратады.

- Дүнтээний көбен Шамил нәрич гэм!* - деп, ең алдымен Шәмілдің қос қолдап тосқан алақанын көмпитке толтырады. Одан кейін сол маңайдағы жеткіншектердің бәрін бір-біріп шақырып, тәттіге қарқ қылады. Ол кісінің ұсынған көмпиті болсын, балбауырсақ, қант, тоқаш несі болса да, тек қос қолдап, алақаныңды тосып алуың керек. Олай етпесе, ренжіп қалады. Кейбір балалар бергенін бір қолымен алғалы жатса, ұсынған дүниесін кейін қояды да “былай істе” деп қос алақанын қосып тұрып көрсетеді. Айтқанын ешбір бала екі етпейді. Қазір барлық бала әбден үйреніп алған, алақаны тәттіге толған соң:

- Гялайлалаа ах аа!*** - деуді ешбірі ұмытпайтын болған.

Әкесі қалаға жиі сапарлайды. Үйден күрең қасқа жүйрігін мініп, қасына хатшысы Махмет пен көмекшісі Құдыс ағаны ертіп алып кетеді. Естуінше, мініп барған аттарын Улиастай қаласына қалдырып, ары қарай машинаға отырып, Ұланбатырға лезде жететін көрінеді. Машина деген өте жүйрік деседі. Бір өзінде қырық аттың күші бар және үстіне жиырма отыз адамды мінгізіп алып, желмен жарысып зулап кететін көрінеді. Сиырдың мөңірегін секілді дыбыс шығарып, арт жағынан түтін будақтатып тартып отырады. Сол күйі құйғытып отырып, айшылық алыс, сонау жер түбіндегі Ұланбатырға үш-ақ күнде жетіп барады деседі. Үлкен кісілер оны ауыздарының суы құрығанша мақтап, жағаларын ұстап таңдана сөз ететін қайтерсің.

Шәміл машина деген сол бір алып көлікті көз алдына елестетіп, ойша оның бейнесін жасайды. Машина дегенді бір үйір жылқыны бір-біріне қосқандай көлемі ірі бір дәу сұры ат деп ойлайды. Арқасы жалпақ әрі кең. Үстіне көп адам қатар отырғанда молынан сыйып кететіндей жәшігі бар. Сол жәшікке адамдарды тиіп алып, шаба жөнелгенде жердің шаңын шығарып, желге де жеткізбей қалаға қарай құйғыта жөнеледі. Үстінде әкесі бар, өзгесі бар бәрі ағаш жәшіктен тас қып ұстап отырады. Шапандарының жаға-жеңдері мен малақайларының құлағы, баулары, тіпті, сақал-мұрттары да желбіреп, екпінді желге қақала-шашала оқша атылып кетіп бара жатады. Оған ұшқан құстар да ілесе алмай жолда қалып жатады. Ал, оның өкірген даусын өздерінің табынындағы үлкен қарала бұқаның гүжілдеп мөңіруімен ұқсастырады. Бірақ, бұқа анда-санда мөңіресе, үзіліссіз өкіреді деп топшылап қояды. Машинаның жайын осылай ұғып, тиянақтайды да, естіген өзге де дүниелерді іштей пайымдауға тырысады.

Бірде әкесінің әңгімесінен қалада қабат-қабат етіп тұрғызылған сәнді үйлер болатынын естіген. Оны да қиялында өз үйінің үстіне отауды, оның үстіне Жүніс құданың үйін қойғандай етіп елестетеді. Сонда, олар бір-бірін қалай көтеріп

тұрады? Екінші, үшінші қабаттағы үйдің адамдары астыңғы үйдің шаңырағының үстінде қалай отырады? Жай отырмайды ғой, кіріп-шығу, ұйықтап демалу, ас-су ішіп-жеу керек дегендей...

Бірақ, Шәміл оған ары қарай онша бас қатырғысы келмейді. Қабат үйлер бар деп әкесі айтқан соң болды. Жоқ нәрсені ол кісі айтпасы анық. Бар болған соң айтады да. Өскен соң өзі барып көре жатармын деп санасынан кейінге ысырып тастайды.

Сол қалаға өзінің де баратынын, оқу оқитынын есіне алғанда көкірегін қуаныш көрнейді. Оған әкесі солай деген. Қалаға барып, оқисың, білім аласың, мықты жігіт боласың деген. Әкесі айтса болды, ол міндетті түрде орындалады. Ағаларына да солай айтқан. Қазір екеуі де оқып жатыр. Тез өссем, әскери киім киіп, қалада жүрсем екен деп армандайды.

Әкесінің қалаға кеткен әр сапарынан тез оралуын Шәміл асыға күтеді. Сайды өрлеп ауылға келетін ат жолын күні бойы қарауылдап отырғаны. Алыстан қыбыр еткен бірдеменің қарасы көрінсе, Хамилат ағасының бір көзді дүрбісін салып, аспанның көкжиегін жақындатып барлай қояды. Кейде салт атты үш-төрт адам келе жатқандай көрінгені, саяқ жүрген жылқы немесе түйе, сиыр болып шығады. Ондайда дүрбіге ме, әлде, сол қарасын көрсеткен мал-сұлға ма, кімге екені белгісіз, ренжіп қалатыны бар.

Мұндай сәттерде үйге жүгіріп кіріп, құрт қайнатып, арасында абысынымен әңгіме-дүкен құрып, қолы мен аузында тыным болмай әбігерге түсіп жатқан шешесіне:

- Апа, әкем қашан келеді? Көп күн өтті ғой? - дейді.

- Шаруасы біткен соң келеді. Асықпа, Шәмілтай!

- Онысы қашан бітеді, апа?

- Мен қайдан білейін, балам-ау!

Осы кезде үйге келіп, шешесімен әңгімелесіп отырған Дөңтайдың бір жеңгесі:

- Шәмілтай, әкім қайнымның қалада сен секілді тағы бір ұлы және мына абысыным секілді қалқа жары бар шығар. Солардың үйінде жатыр-ау. Сен оны қой, маған бала бола сал! - деп, қалжыңдайды. Шәміл оған жатып кеп ашуланып:

- Әкемнің басқа үйі жоқ. Мен сізге бала болмаймын. Өз үйімнен кетпеймін. Қалқаның үйіне өзіңіз барыңыз! Менің әкем бармайды - деп, сыртқа шыға жөнеледі. Екі әйел қарқылдап күліп қала береді.

Үйдің артындағы биік төбеге жүгіріп шығады да, атты адамдардың қарасы көріне ме деп мойнын созып, тұрып сайдың бойындағы жолға көз тастайды. Көзіне ештеңе түспеген соң қатты қамығып, ойланып қалады. “Өлгі апаның сөзі расқа шығып жүрмес пе екен. Шынымен, қалада бала-шағасы бар болса ше?” деген үрейлі ой санасында сумаң еткенде, абыржып қалады. Қабағын түйіп алып, ойға шомып біраз тұрады да “Жоқ, әкемнің қалада үйі жоқ. Бір сөзінде ол мейманханада жаттық дегені бар. Қалаға басқа жақтан барған адамдар сонда түнейді деп отырған. Құдыс ағам, Махмет хатшы үшеуі ылғи бірге барып, бірге келіп жүр” деп іштей біраз ойланып тұрды

да төбеден төмен қарай ылдилап жүгіре жөнелді. Өлгі апаға барып, “әкем мейманханада түнейді, қалада үйі жоқ” деп айтпақшы болған. Үйге жүгіріп кірсе, ол кісі жоқ, баяғыда кетіп қалыпты.

Ертеңінде әдеттегісінше, төбеге шығып, сайдың етегіндегі жолға көз салды. Алыстан қарауытып бірдемелер көзіне ілінгендей болды. Дүрбімен қарауға асықпады. Себебі, тағы да саяқ жүрген мал-сұл немесе жоқ іздеген моңғол малшылар болуы мүмкін. Өлі жақындай түссін деп күтті.

Жүрістері біршама жылдам. Желдіртіп келе жатса керек. Сайдың аузына ілініп қалды. Үш салт атты, шетіндегі бірінің жетектеп алған түйесі бар секілді. Дүрбісін енді ғана қолына алып, тартты. Ортадағы күрең қасқа ат мінген әкесі, оң жағындағы шұбар жорғаны тайпалтып келе жатқан Құдыс ағасы. Сол жағында құла кер ат мініп түйе жетектеген адам Махмет хатшы.

Жүрегі дүрсілдеп соғып, қуанып кетті. Алақайлап төменге қарай ор қоянша ырғыды.

- Сүйінші, әкем! Әкем келе жатыр! - деп, аулаға келе сала жар салды.

Інісінің қасында әпкелері Бизахан мен Шәмсия жүгіріп жетті.

- Шынымен, әкемдер ме? Бөтен адамдар секілді ғой. Дүрбінді әкелші! - деген Шәмсия: - Рас екен. Әкем ортасында. Екі жағында Құдыс аға мен Махмет хатшы...

- Шәмілтай қателеспейді. Төбеге шығып, қарауылдағанына оншақты күн болды. Әкесінің қарасын айшылық жерден көрсе де, айнытпай танитын бала ғой - деді, Бизахан әпкесі үлкен адамдарша салмақты үнмен.

Жолаушылар ауылдың шетіне іліне салысымен, Шәміл бастап бір топ бала алдарынан тосып, жүгіре жөнелді. Олардың соңынан қалмай төрт жасар Жансейіт те томпаңдап ілесіп бара жатты...

Шәміл үшін әдеттегідей зор қуаныш. Әкесінің атына теңделген қос қап қоржынды Хамилат ағасы үйге енгізіп, шешесі сәгіп, ауыл әйелдері мен бала-шағаларға базарлық таратты. Бәрі мәз-мейрам. Екі сағаттан астам бұрқ-сарқ қайнаған үлкен қара қазаннан семіз қойдың еті түсірілді, ағаш табақтарға тарылды. Қымыз құйылып, дастархан жасалды.

Төрдегі үлкендер әңгіме-дүкен құрып, арасында оң жақ пен сол жаққа бөлініп отырған қыз-жігіттер ән шырқады. Жалпы, әкесінің қалаға жолаушылап барып, осылай оралуы әрдайым өзінше той-мерекеге ұласады. Шәмілдің асыға күтетіні де осы сәт.

Түн ауа келген қонақтар үйлеріне қайтты. Әкесі мен құдасы Жүніс ақсақал, інісі Құдыс, ұлы Хамилат төртеуі оңаша қалған сәтте өзара әлде бір құпия жағдайды сыбырласуға таяу сөйлесіп отырды. Төртеуінің де жүздері сынық, әлде бірдемеге алаңдаулы секілді көрінді. Кішкентай болса да, әр нәрсеге қызығушылығы басым қағылез Шәміл қастарына барып, әкесінің тізесін құшақтап отыра қалды. Шәмілдің кекілін сипай отырып әкесі былай деді:

- Бұл Сталин көпір қыр соңымыздан қалатын түрі жоқ. Жан дегенде жалғыз досым Гэндэн-сайдтың түбіне жетті. Естуімше, Мәскеуге әдейі шақырып алдырып, аттырып тастаған екен.

- Гэндэн дербес ел Моңғолдың бас уәзірі. Оған көрші ел Сәбеттің басшысы қалайша өйтіп өктемдік жасай алады? - деп, Жүніс ақсақал таңдана сұрақ қойды.

- Күштінің арты диірмен тартқан заман. Мына маршал Чойбалсанның сұры жаман. Сталиннің қол-аяғы болып, әбден есіріп алған сыңайлы. Жиналыста Сурахбаяр екеуіміз қатар отырғанбыз. Ол “Гэндэннің сыбайластары, жапон тыңшылары, хувьсгалын эсэргүү*** жау-

лар әлі де арамызда отыр. Оларды есіртіп қоймаймыз, сыбағаларын береміз!” - деп, бізді ала көзбен атып тұрып сөйлегені, маған күдік тудырды. Сыйлас, таныс-біліс талай азаматтар осы жолы жиналыстан шыға бере жасыл қалпақтылардың тұтқынына түскенін көзіміз көрді. Маған да тықыр таяды ма, кім білсін. Құдайдың басқа салғанын көрерміз - деген соң Шәміл бұрылып, әкесінің жүзіне қарады.

Жүзі сұрланып, қос жанарында терең мұң жатқандай көрінді. Сезімтал бала ештеңенің байыбына бармаса да, сөздерінің мәнін ұқпаса да, бір сұмдық пен үрейді іштей сезгендей жұдырықтай жүрегі атша тулады.

- Дөке, дәл сізге тиісе қоймайды-ау. Мұндағы ел-жұртты бассыз қалдырмас. Қалқалар да сізді бір кісідей сыйлайды ғой - деді, Құдыс күмәнді ойларды сөйілткісі келген сыңаймен.

- Әй, қайдам, қарағым. Маршалдың беталысы тым күмәнді. Қобда бетіндегі қазақтардың да сорпа бетіне шығар игі жақсыларын тұтқындап, ішкері жаққа әкетіп жатқан көрінеді. Менің арғы бетте имам болғанымды үндемес ұйымның басшысы білетінін ана жолы өзіме айтқан. Біле білсек, осының өзі-ақ маған жасалған ескерту ғой. Мені қойшы, жасым алпыстың үшіне келді. Бөрінен бұрын қайнаған жат ұлттың ортасына әкеліп, қоныстандырған мына үш мың шаңырақтың күні не болады? Бізбен салыстырғанда Қобда бетіндегілер ел іші. Арғы беттен келген қазақтың қарасы да мол. Түбі, бәріміз қопарылып солай қарай кетеміз-ау. Ал, егер алда-жалда маршалдың дегені болып, Гэндэн досымның соңынан мені де эсэргүүге тартып жатса, мына шиттей бала-шаға сізге аманат, Жүке!

- Ол не дегеніңіз, құда-ау! Ондай жамандықтың бетін ары қылсын! - деді, Жүніс қария ұзын сақалын алақанымен сипай отырып.

- Жаман айтпай жақсы жоқ дегенім ғой. Жә, түн ауып, таңға жуықтап қалыпты. Бәріміз де тынығайық! - деп, Дөңтай тізесін жастанып ұйықтап жатқан Шәмілді көтеріп апарып, төрдегі кереуетке жатқызды да тысқа шықты.

Отаудың сыртында әңгімелесіп тұрған екі жігіт келіп, Дөңтайға сәлем берді. Олардың Қобда бетінен қыдырып келген қонақтар екенін таныған Дөңтай:

- Қарақтарым, ел жаққа қашан қайтасыңдар? - деп сұрады.

- Міне, қазір таң ата аттанғалы тұрмыз! - дегенін естіген Дөңтай қасындағы Хамилатты жұмсап, үйден құжат салып жүретін шағын сөмкесін алдырды. Бір бума қағаздың арасынан екі парақ шығарып, әлгі жігіттерге ұсынып:

- Айналайындар, жортқанда жолдарың болсын, жолдастарың Қыдыр болсын! Ел-жұртқа аман-сау жетіндер! Мына парақта сондағы туыс-туғанға жазған сәлемім бар еді. Жеткізіндер! Сәт сапар сендерге! - деп батасын берді.

Өлгі хатта мына өлең жолдары бар еді:

“Сәлем де елге барсаң Жәдігіме,

Ішінде сегіз Жанат, Мәлігіме.

Ағайын береке мен ынтымақ қыл

Жетеді бір кісінің әлі кімге?!

Сәлем айт одан кейін Оразбекке,

Қонады айналып кеп асыл текке.

Керейдің ұлы – кәрі адамы еді-ау

Көзіңнің қырын салшы Кірімбетке.

Адам басы Алланың добы деген,

Дәм айдап ұзап кеттім қиыр шетке.

Адамның айрылмағы оңай екен,

Ағайлар таң қаламын Құдіретке.

Сәлем бергін одан соң Кір ағама,

Қосылмай кетеміз бе бір ағымға?!

Дәм тартып мен Дәрбіде

жүрмін жалғыз

Адам жоқ жұбататын жылағанда.

Қосылмай кетеміз бе ауылыма,

Болмайды адам сеніп бұл заманға.
Сәлем де Жұдырық пен Кәріжанға
Құс салып Төкен, Жықай шықсын аңға.
Бұрын малға іштері орта еді,
Шығады тастан түлкі аңдығанда.
Сәлем де Балжан менен Шалжаныма,
Ие бол қайда жүрсең мал-жаныңа.
Нүкей болса оқуда, өзгесі жас,
Баруға келмей шамам мен ауылға.
Кір аға қайыспайтын сары бөлім,
Қайыспай шыдаушы едің салмағыма
Баласы Бәйтекеңнің он ауыл боп,
Қонушы еді төрт Құланбай

жан-жағыма.

Сәлем де Алақан мен Тұқайыма,
Дұшпанның көне берме құқайына.
Қолдай гөр батыр Азат аруағы,
Сыйнама ата-баба аруағына.
Сәлем де одан кейін Айылбайға,
Замандас ағам ғой деп қайғырмай ма?
Ағайын береке мен ынтымақ қыл,
Қас қылма ағайынның бір тайына.
Сәлем де одан кейін Жағабайға,
Ол жерде мендей бауыр таба

алмай ма?

Малым орта түсті деп қылма уайым,
Өлі де Құдай беріп бай қылмай ма?
Сәлем де одан кейін Көксегенге,
Беріп еді әке-шешен көксегенде.
Бар еді Құдай берген төрт ұлын,
Солар да өз малын баға алмай ма?
Құдайдан сен тілеген баласы едің,
Көзінің жасын төгіп өксігенде.
Сәлем де одан кейін Ермек шалым,
Айтады сен келді деп менің балым.
Нүкей болса оқуда, өзгесі жас,
Бұл жерден мен баруға келмейді әлім.
Нұрпейіс екі келіп келмей кетті
Келсеңіз өзің көрген Дәрбідемін.
Біз жүрміз көшіп-қонып Қарашыға,
Жүрдің деп біреу малға таласа ма.
Қасымда Әуке менен Мадиян бар,
Жәдіктен ауыл саны бесуе ғана.
Қосылмай кетеміз бе ауылыма,
Кете ме жат бауыр боп бала-шаға.
Ағасы онда, інісі мұнда жүрген,
Көрмеген бірін-бірі жараса ма?
Болмайды адам сеніп бұл заманға,
Сәлем айт үлкен-кіші ағаларға!”

Арада жарты ай өткенде Дөңтайды Ұланбатырда өтетін жиналысқа тағы да шақыртты. Бұл жолы Махмет хатшы ауылда қалып, қалаға Құдыс екеуі бірге аттанды.

Ұланбатырдағы жиын барысында аңғарғаны, көз көрген ескі таныстардың қатары біршама сиреп қалғаны болды. Әрине, себеп түсінікті. Аз ұлттар жөніндегі комитет пен халық өкілдері Хуралы мүшелері арасынан “халық жаулары” мен “жапон тыңшылары” топ-тобымен табылып жатыр деген сөз.

Жиын соңында есік аузында жасыл қалпақтылар аңдып тұрғанын Дөңтай іштей сезіп отырды. Өзі үшін еш қам жемеді. Құдысқа тиіспесе болды деген ойда болды. “Мен ғой, асарымды ас-дым, жасарымды жасадым. Артымда ұрпақ бар. Үлкені бар, кішісі бар, бәрі менсіз-ақ өсіп жетілер. Ал, мына әлі бас құрап та үлгермеген Құдысқа обал ғой” деп іштей уайымдап отырды. Бірақ, оған сырттай еш сыр білдірмеді. Өзін барынша сабырлы ұстауға тырысты.

Ымырт үйіріліп, жиналыс тарай бастағанда Дөңтай Құдысты жеңінен тартты да “Асықпа, ең соңында шығамыз” деп сыбырлады. Ол үнсіз бас изеді. Екеуі жүрістерін баяулатып, шығар есікке беттегендерді өткізіп барып, соңын ала тысқа шықты. Дөңтайдың алдында ғана екі азаматты тарпа бас салған жасыл қалпақтылар ары қарай бұрыла жөнелді.

Осы сәтте Құдысты жетелеп, шапшаң басып, екеуі алаңға қарай шығып кетті. Аман-есен мейманханаға жеткенде дәлізде Нүкей мен Қайрат күтіп отыр еді. Төртеуі мейманхана асханасында тамақтанып алған соң оқуын бітірген Нүкей ертеңінде Улиастайға бірге кететіндіктен мейманханада қалды. Ал,

Қайрат екі аптадан кейін ғана оқудан қолы босайтындықтан әкесімен және ағаларымен қоштасып, жатақханасына қайтты...

Улиастайға жеткенше Дөңтайдың мазасы болмады. Алдында әлде бір сойқан күтіп тұрғандай бірдемеден үйрейленіп, жүрегі қобалжи береді. Құдыс пен Нүкей ештеңеден хабары жоқтай алаңсыз әңгіме-дүкен құрып, арқа-жарқа болып келеді.

Ұланбатырдан шыққан пошта тасы мал машинасы кешқұрым Улиастай қаласына келіп, жолаушылар бекетіне тоқтады. Анандайтын жерде мініс аттарын ұстап, Махмет хатшының күтіп тұрғанын Дөңтайдың көзі шалды.

“Ия Алла сәтін сала гөр” деп іштей сыбырлаған Дөңтай әлде бір дұғаны әлсін-әлсін қайталап, Жаратушыға жалбарынумен болды. Машинадан түспек болған жұртты қасында мылтық асынған төрт әскері бар екі офицер тоқтатты да:

- Тонхил жақтың азаматы Гончиг дейтін осында ма? - деп сұрады.

- Мен мұндамын! - деп, Дөңтаймен үш тәулік бойы иық тірестіріп бірге отырып келген балуан денелі кісі орнынан тұрды. - Көліктен түсі! - деп бұйырды.

Түсе бергені сол еді, екі әскер келіп тарпа бас салды да, қолын қайырып артына байлады, тізерлетіп отырғызып қойды. Оған тапжылмауды қатаң ескерткен офицер:

- Қазақ хошуунның әкімі Дөңтай бері түсі! - деп бұйырды. Оны да әскерлер келіп ұстай алып, қолын қайырғанда Құдыс пен Нүкей машинадан секіріп түсті де:

- Жолдас бастық! Бұл кісі халық өкілдері Хуралының мүшесі ғой. Ол кісіні ұстауыңыз заңсыз болады! - деп жарыса үн қатып еді, әлгі офицер беліндегі тапаншасын суырып алып:

- Қолдарыңды көтеріңдер! Орындарыңнан қозғалмаңдар! Сендерге көліктен түсуге кім рұқсат берді? Шеріктер! Халық жауының мына екі сыбайласын да тұтқынға алыңдар! Қарай гөр, оңбаған жапон жансыздарын! - деп айғай салды.

Оларды аймақтық ішкі істер басқармасына қарасты тергеу абақтысына қарай айдап бара жатқанда қолындағы тапаншасын оқтаған күйі дікіңдеп келе жатқан офицерге Дөңтай:

- Бастық жолдас! Маған қандай қылмыс жүктесеңіз де мойныма алуға дайынмын. Мына Құдыс пен Нүкейдің еш кінәсі жоқ. Бірі қызмет бабымен, екіншісі, оқуын бітіріп үйіне оралып келген жас мұғалім. Екеуін босатыңызшы! Ешбір қылмысы жоқ, осы екі жас босатылса, мені тап осы жерде атып тастасаңыз да, еш ренішім жоқ - деді. Офицерде үн жоқ.

- Аға, бұл жеңдетке жалынбаңыз! Не көрсек те сізбен бірге көрейік! Сізден жанымыз артық па? - деп, Құдыс Дөңтайға қазақша айтып еді, әлгі офицер бұлқан-талқан ашуланып:

- Жапонның сілімтіктері! Неге біз білмейтін тілмен сөйлесіп келесіңдер? Тыңшылық әрекеттеріңді ақылдасуды қойыңдар! Жабыңдар ауыздарыңды! - деп, зіркілдеді.

Оларды сырттай торуылдап, аттарын жетектеп, анандайтын жерде еріп келе жатқан Махмет хатшыға бұрылып қараған Дөңтай:

- Махмет, ауылға кері қайт! Жұмысыңды жалғастырып, бізден хабар күт! - деп, моңғолша айғай салды...

Қуандық Шамахайұлы
Abai.kz сайтынан алынды

**Дүнтээний көбен Шамиль нәрич гэм! - Дөңтайдың ұлы Шәміл бері кел!*

***Гялайлалаа ах аа! - Рақмет, аға!*

****Хувьсгалын эсэргүү - контрреволюционер (халық жауы)*

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ КАРАНТИНА И СПОСОБЫ ИХ СМЯГЧЕНИЯ

Карантин и изоляция являются хорошо известными методами борьбы с инфекционными заболеваниями, и до современной эры часто были единственными доступными инструментами для предотвращения распространения болезней. Но отделение людей от друзей, родственников и общества в целом может иметь пагубные последствия для благополучия и психического здоровья.

Существует множество исследований психологического воздействия карантина в научной литературе. Недавний обзор существующей литературы выявил 24 исследования, в основном связанных с ОРВИ и лихорадкой Эбола, в 23 из которых обнаружена связь между карантином и неблагоприятными психологическими воздействиями. Большинство продемонстрировало увеличение распространенных психических расстройств (таких как тревога, депрессия и спутанность сознания) по сравнению с ожидаемыми уровнями среди населения в целом.

Но почти все изученные вспышки заболеваний произошли до широкого использования социальных сетей или в случае Эболы, когда использование мобильных телефонов в районах вспышек было все еще ограниченным. Они также касались относительно небольших групп, а не целых групп населения, с чем сейчас сталкиваются Казахстан и другие страны.

Существуют убедительные доказательства того, что неспособность связаться с семьей и друзьями связана с ростом тревоги. В настоящее время большинство домашних хозяйств имеют гипер-связь с телевидением, радио, интернетом, а также с мобильными телефонами и социальными сетями. Однако, все еще есть группы людей, особенно пожилых людей и людей с особыми потребностями, которые не имеют доступа к этим видам каналов связи. Эти группы чаще страдают от беспокойства, например, из-за проблем с доступом к еде и медикаментам. К счастью в период карантина множество волонтерских организаций ринулись помогать пенсионерам, доставляя им еду, но все же самоизоляция сказывается на их слабом здоровье.

Для тех, кто в течение некоторого времени находился в изоляции, в основном старше 70 лет, и лиц с существующими заболеваниями, многократное воздействие информации, подчеркивающей повышенный риск смерти или необходимости в отделении интенсивной терапии, может усилить беспокойство и депрессию. Лучшая практика общественного

В СТРАНАХ, ОХВАЧЕННЫХ ПАНДЕМИЕЙ, В ТОМ ЧИСЛЕ И РК, ПРИХОДИТСЯ ПРИНИМАТЬ ЭКСТРЕННЫЕ МЕРЫ, ЧТОБЫ ЗАМЕДЛИТЬ РАСПРОСТРАНЕНИЕ COVID-19. НА СЕГОДНЯШНИЙ ДЕНЬ КАРАНТИН ЯВЛЯЕТСЯ ДОВОЛЬНО ЭФФЕКТИВНЫМ СПОСОБОМ БОРЬБЫ С НОВЫМ ВИРУСОМ, НО ОН МОЖЕТ СТАТЬ ИСТОЧНИКОМ СТРЕССА ИЗ-ЗА СТРАХА ЗАРАЖЕНИЯ И ДЛИТЕЛЬНОЙ ИЗОЛЯЦИИ, РАЗОЧАРОВАНИЯ, СКУКИ, НЕАДЕКВАТНОЙ ИНФОРМАЦИИ И РЕСУРСОВ, ФИНАНСОВЫХ ПОТЕРЬ. ТЕМ НЕ МЕНЕЕ, ИССЛЕДОВАНИЯ ПОКАЗАЛИ, ЧТО МНОГИЕ ИЗ ПОБОЧНЫХ ЭФФЕКТОВ КАРАНТИНА МОГУТ БЫТЬ СМЯГЧЕНЫ.

здравоохранения заключается в том, чтобы сообщать уязвимым группам, чего ожидать в случае их заболевания, и предоставлять доступ к специальной телефонной линии помощи или эквивалентному персоналу, укомплектованному обученным персоналом.

Еще один мощный источник беспокойства - это финансы, многие из которых боятся потери работы или для самозанятых - полного падения доходов. Финансовые потери создают длительные социально-экономические трудности, и в исследованиях предыдущих вспышек заболеваний было установлено, что они являются фактором риска для симптомов психического расстройства, гнева и беспокойства через несколько месяцев после периода карантина. Это может усугубиться, если обещанные средства не поступят своевременно. Действия правительства по смягчению как можно большего количества

финансовых проблем помогут уменьшить этот источник беспокойства.

Особо следует отметить высокий уровень психологического воздействия среди работников здравоохранения. Работники здравоохранения, которые были помещены в карантин, имели более серьезные симптомы посттравматического стресса, чем работники здравоохранения, которые не были помещены в карантин. Отчасти это может быть связано с работой, которую их просят сделать, которая утомительна, пугающая и интенсивная. Но есть и дополнительное давление, например, конфликт для работников здравоохранения между их обязанностью перед пациентами и потенциальным источником инфекции для их семей.

Исследование, проведенное в больнице Торонто в эпицентре вспышки атипичной пневмонии 2003 года, показало, что сотрудники, находящиеся на карантине, обеспокоены

своей личной безопасностью, передачей болезней членам семьи, стигматизацией и межличностной изоляцией. Работающие сотрудники также были обеспокоены нехваткой персонала из-за карантина и переутомления, вызванного тем, что коллеги вызывали больных. Во втором исследовании сотрудников, находящихся на карантине, отсутствие четких руководящих принципов о том, как минимизировать заражение во время карантина, добавило страхам сотрудников по поводу заражения членов семьи, когда многие говорили о конфликте, который они чувствовали. Их беспокойство продолжалось в течение некоторого времени после сдерживания вспышки атипичной пневмонии.

COVID-19 не совсем аналогичен ситуации с SARS, но исследования, связанные с SARS среди работников здравоохранения, настоятельно указывают на необходимость дополнительной поддержки психического здоровья для передовых работников здравоохранения.

Факты показывают, что изоляция значительной части населения будет иметь непосредственные последствия для их психического благополучия, такие как разочарование или скука, а также беспокойство по поводу заболевания и заражения других. Нет доказательной базы о последствиях просьбы уязвимых групп строго самоизолироваться (защитить себя), чтобы избежать заражения, хотя, по крайней мере, некоторые из последствий могут быть схожими.

Опыт предыдущих эпидемий болезни указывает на факторы, которые могли бы помочь уменьшить психологический стресс для людей, помещенных в карантин во время COVID-19: четкая информация; быстрое общение; адекватные общие и медицинские принадлежности; и короткие карантинные периоды, предпочтительно добровольные и без изменения продолжительности. Также может быть полезно подчеркнуть альтруистический характер самоизоляции и ее пользу для общественного здравоохранения.

Әрбір халықтың ана тілі бар десек, өз ана тіліміздің барша болмысы, тіпті оның әрбір дыбысы мен жалғау-жұрнағы мәдени - әлеуметтік өмірде өзіндік мәні бар киелі ұғым болып табылады.

ТІЛ МӘРТЕБЕСІН АРТТЫРУ ҮШІН...

Ұлттың тілінің өрісі тарыла бастауы ұлттың да жойыла бастағандығын көрсетеді. Ұлтқа тілінен қымбат еш нәрсе болмауы тиіс. Бір ұлттың тілінде сол ұлттың шежіресі, тарихы, мәдениеті, мінезі айнадай көрініп тұрады. Мәселен, қазақтың тілінен қазақтың кең байтақ сайын даласын, аспанмен таласқан асқар тауларын, жасыл-желек ормандары мен буырқанып сарқыраған асау өзендері мен көзтартар айдын көлдерін, қайыспас қайсар мінезі мен көшпенділік тұрмыс-салтын айқын аңғаруға болады. Сондықтан білікті де белгілі тіл танушылардың «Қазақтың сары даласы кең, тілі бай. Осы күнгі түрік тілдерінің ішінде қазақ тілінен бай, оралымды, терең тіл жоқ»,- деп тұжырымдауы тегін емес.

Ата Заңның 7-бабының 1-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік тіл – қазақ тілі. Демек, мемлекеттік тілдің конституциялық мәртебесі айшықталып бекітілгені айқын көрініс тапқан.

Мемлекет Қазақстан халқының тілдерін үйрену мен дамыту үшін жағдай туғызуға қамқорлық жасайды. Лауазымды адамның тіл білмеймін деген сылтауымен құжаттарды сауал салуды, өтініштерді немесе шағымдарды қабылдаудан бас тартуы, сондай-ақ оларды мәні бойынша қарауына жол берілмейді. Сот ісін жүргізу тілі сотқа берілген құжаттардың берілуіне қарай жүргізіледі, әрбір азамат істі өзінің ана тілінде немесе өзі білетін басқа тілде жүргізуді талап етуге құқылы және өздері білетін басқа тілде мәлімдеме жасау, түсініктеме мен жауап бері, өтініш білдіру, шағым жасау, аудармашының қызметін тегін пайдалануға құқылы, сол сияқты онымен қамтамасыз етіледі.

Қазақ елінде, қазақ жерінде, қазақ тілі – мемлекеттік өркендеуі қажет, оған тек қазақ халқының ұрпақтары ғана емес, бүкіл Қазақстан елінде өмір сүріп жатқан адамдар үлес қосу керек. Сонымен қатар, Қазақстан мемлекетінің азаматы екенімізді жан-жүрегімізбен түсінсек, болашақ ұрпаққа Отан алдында жауапты екенін ұғындырсақ, тіл мәдениетін көтеріп, оның ішінде өзге тілдерге көлеңке түсірмей, өз тіліміздің мәртебесін арттырып, қолдану аясын кеңейтуімізге әбден болады.

Рахат ОМАРҒАЛИЕВ,
Талдықорған қалалық сотының бас маманы-сот отырысының хатшысы.

ҚОҒАМ МІНДЕТІ – ЖЕМҚОРЛЫҚТЫ ЖОЮ

Сыбайлас жемқорлықпен күрес – барлық мемлекеттік органдардың және Қазақстан Республикасы азаматтарының төл міндеті болуға тиіс. Мемлекеттік органдар қызметкері, яғни әр мемлекеттік қызметші алдында тұрған міндеттерін адал және нақты атқарумен қатар, сыбайлас жемқорлық көріністерін болдырмауға, оның алдын алуға атсалысуды парызы ұстағаны абзал.

Сыбайлас жемқорлық дегеніміз – заңда қарастырылмаған жеке немесе дөнекерлер арқылы мүліктік игілікке және мемлекеттік функцияларды атқаратын басымды тұлғалардың және де соларға теңестірілген тұлғалардың, лауазымдық дәрежелерін қолдана отырып және де лауазымының мүмкіндіктерін өз мүддесіне қолдана отырып мүліктік табыс алу үшін жасалынатын қадамдар. Бүгінгі таңда, мемлекет ұйымдасқан қылмыс және сыбайлас жемқорлықпен күрес саласында ең басты назарды экономикалық даму процестердің басқарылуына, ұйымдық-құрылымдық буындардың тиімді жолдарына, ішкі өзін-өзі бақылау жүйесін құруға және қоғамдағы осы бір дерттің алдын-алуға аударып отыр. Сыбайлас жемқорлықпен күрестің басты бағыты – оның алдын алу яғни, оның себептері мен шарттарын болдырмауға ықпал жасау керектігін ескерген жөн. Кез келген өркениетті қоғам үшін сыбайлас жемқорлықпен күрес ең өзекті мәселенің бірі болып табылады. Сыбайлас жемқорлық мемлекетті ішінен жоюдың бастамасы мен жетістіктерді жоққа шығаратын, ұлттық қауіпсіздікке қауіп-қатер әкелетіндігі күмәнсіз. Сондықтан да Қазақстан Республикасының мемлекеттік саясатының негізгі басымдылықтарының бірі осы зұлымдықпен күресу.

Айтпақшы, жемқорлық құқық бұзушылықты хабарлаған және басқа да жолмен жемқорлықпен күреске атсалысқан тұлға мемлекет қорғауында болады. Қажет болған жағдайда, жемқорлыққа қарсы күрес жүргізетін органдар жемқорлыққа қарсы күреске атсалысқан тұлғаның жеке қауіпсіздігін қамтамасыз етеді.

Жұлдыз ТЕМІРҒАЛИЕВА,
Талдықорған қалалық сотының жетекші маманы.

АССАМБЛЕЯ

ЭТНОСАРАЛЫҚ КЕЛІСІМНІҢ АЙРЫҚША ҮЛГІСІ

БИЫЛ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫ АССАМБЛЕЯСЫНЫҢ ҚҰРЫЛҒАНЫНА 25 ЖЫЛ ТОЛДЫ. АССАМБЛЕЯ ШИРЕК ҒАСЫР АЯСЫНДА ЭТНОСАРАЛЫҚ КЕЛІСІМГЕ ҚОЛ ЖЕТКІЗУДІҢ ЖАЛПЫҒА ТАНЫЛҒАН БІРЕГЕЙ ИНСТИТУТЫНА АЙНАЛДЫ.

Мемлекетіміздің дамуы, әлеуметтік-экономикалық және саяси реформалар қоғамдағы келісім мен бірлікті нығайту шартымен жүзеге асырылды. Бұл Қазақстандамуыныңаксиомасына айналды. Ассамблея өзінің 25 жылдық белсенді жұмысында орасан біріктірушілік пен зияткерлік әлеует жинақтап және халықтық дипломатия институты

үлгісіне бейімделе отырып, ұзақ даму жолынан өтті. Қазақстан халқы Ассамблеясы еліміздегі 100-ден аса этностың басын бір шаңырақ астына біріктіруші, тұрақтылықты сақтаушы құрылым және ол еліміздің дамуы жолында маңызды рөл атқаруда.

Бүгінгі таңда облыстық Қазақстан халқы Ассамблеясы қоғамдық келісім және жалпыұлттық бірлік саласындағы институционалдық

бағытты: қайырымдылық, медиация, ҚХА жанындағы Қоғамдық келісім, Аналар кеңестерін және «Жаңғыру жолы» ҚХА жастар қозғалысын белсенді дамытып келеді.

Үстіміздегі жылдың 24-28 тамыз аралығында Конституция күні қарсаңында Алматы облыстық Қазақстан халқы Ассамблеясы, «Достық үйі – Қоғамдық келісім орталығы» КММ-де онлайн режимде «Ата Заңым – айбарым!» апталығы өтеді. Апталық аясында Медиация кабинеті «Конституциялық құндылықтар»

тақырыбында ашық есік күнін өткізіп, іс-шара шеңберінде Ассамблея медиаторлары ниет білдіруші барлық азаматқа медиация жөнінде тегін кеңестер береді.

К.ҚАСЫМБЕКОВА,
Әлеуметтік бастамалар мен медиацияны қолдау қызметінің жетекші сарапшысы.

ДАУДЫ ОҢАЙ АЯҚТАУ ЖОЛЫ

МЕДИАЦИЯНЫҢ МАҚСАТЫ – ДАУДЫ ШЕШУДІҢ МЕДИАЦИЯНЫҢ ЕКІ ТАРАПЫН ДА ҚАНАҒАТТАНДЫРАТЫН НҰСҚАСЫНА ҚОЛ ЖЕТКІЗУ ЖӘНЕ ТАРАПТАРДЫҢ ДАУЛАСУШЫЛЫҚ ДЕҢГЕЙІН ТӨМЕНДЕТУ. ОСЫ ОРАЙДА СОТ ӘДІЛДІГІН ІСКЕ АСЫРҒАН ҚАЗАҚ БИЛЕРІНІҢ ЕЛ ІШІНДЕГІ ДАУ-ДАМАЙДЫ УШЫҚТЫРМАЙ, ІШТЕЙ КЕЛІСІМГЕ КЕЛТІРІП, ШЕШІП ОТЫРҒАНЫН АТАП ӨТУ КЕРЕК.

МЕДИАЦИЯ

Бір сөзбен айтқанда, басты мақсаты мәмілеге шақыру болып табылатын медиация қазаққа жат ұғым емес. 4 тарау, 28 баптан тұратын «Медиация туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2011 жылдың 28 қаңтарында қабылданды. Еліміздегі медиацияны ұйымдастыру саласындағы қоғамдық қатынастарды реттеп, оны жүргізу қағидаттары мен рәсімін, сондай-ақ, медиатордың мәртебесінайқындайтын заң қолданысқа енгізілген.

Медиаторға жүгіну керек пе, жоқ па дегенді тараптар өзара келісіп шешеді. Мұндай жолмен мәселенің шешілуі мүмкін болмаған жағдайда олардың сотқа жүгіну құқығы сақталады.

Бүгінде бүкіләлемдік тәжірибеде медиация ірі бизнестерден бастап, ажырасу мен дүниені бөлісу деген сияқты мәселелерге дейін кеңінен қолданылады. Халықаралық статистикаға жүгінетін болсақ, бүкіл келіспеушіліктердің 30-40 пайызы мадиация арқылы өткізіледі, ойдағыдай нәтижеге оның 85 пайызы ие болады екен.

Медиация тек жеке құқықтық қатынастарға ғана қолданылады. Ол тараптардың бірі мемлекеттік орган болатын құқықтық жанжалдарға, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарға қолданылмайды.

Қазіргі заманда соттасу көп уақытты, қомақты қаражатты, адамдардың жүйкесінің төзімділігін қажет ететіндігі белгілі. Осындай келеңсіз жағдайларға түспеу жолы - дауды медиация жолымен сотқа жеткізбей шешу, медиация заңының қолданылу аясын арттыру.

Осыдан шығатын қорытынды алдағы уақытта да медиация заңының қолданылу аясын одан әрі кеңейту жұмыстарын пәрменді жүргізу керек, ол ортақ міндет. Оған барлық құқық қорғау органдары, билік өкілдері, қоғамдық ұйымдар ат салысуы тиісті. Себебі, дауды ушықтырмай, сотқа жеткізбей медиация тәртібімен шешу қарапайым халық үшін өте тиімді, әмбе қоғамда әлеуметтік шиеленістерді болдырмаудың кепілі болмақ.

Айнұр ОРМАШЕВА,
Талдықорған қалалық сотының бас маманы.

ТАРИХ ҚАТПАРЫ

ШИЖУН мен ШЕЖІННІҢ байланысы

Ежелгі Үйсіндер – Қазіргі Қазақстанның Жетісу өлкесі мен оған көршілес Қырғызстан және Қытай Халық Республикасының Шыңжаң аймағында іргелі мемлекет құрған байырғы этнос. Олар қазақтың этникалық түк-тегінің ең көне тамыры саналады.

Ғалымдар ежелгі қытай жазбалары мен археологиялық материалдарға сүйене отырып, ежелгі үйсіндерде мемлекеттік биліктің көшпелі халықтарға тән қалыптасқан жүйесі, мемлекеттіктің барлық нышаны болғанын атап көрсетеді.

Ежелгі үйсіндер жайлы дерек көзі негізінен көне қытайдың тарихи жазба деректемелері: «Тарихи жазбалар. Дад-уан баяны» және «Хәннама. Жаң Чянный ғұмынамасында» сақталған. Ондағы мағлұматтар айқындығымен, хронологиялық дәлдігімен аса құнды. Әсіресе, кейінгі жылдары қытай тіліндегі деректемелер басқа тілдерге аударылып, халыққа кең таныла бастады. Соның бірі – 2005 жылы Қытайдың Шыңжаң халық баспасынан басылып шыққан «Ежелгі үйсін елі» жинағы. Біз сөзімізді осы жинақтағы және басқа да көне қытай жазбаларында сақталған түрлі деректемелерді пайдалана отырып өрбітпекпіз. Қытайдың «Хәннама. Дад-уан баянында» Үйсін тарихының ең алғашқы дерегі кездеседі. Онда Бән Гудың жазуынша Үйсіннің көсемі Нәнді би болған. Еліне ұлы нүкістер (ұлы йүзілер) шабуылдап, Нәнді биді өлтіреді. Нәнді бидің халқы Ғұндарды паналайды. Нәнді бидің жаңа туған баласы Елжау күнбиді аталық Бозоқ яғбу қалың шөптің ішіне жасырып, азық алып қайтып келсе, оны көк құртқа (қасқыр) емізіп жатады, ет тістеген қарғалар оны төңіректеп ұшып жүреді. Мұны киенің құдіретіне жорып, Бозоқ яғбу нәрестені көтеріп барып, ғұнға бағыныпты. Ғұн Тәңірқұты баланы жақсы көріп, қамқорлығына алады. Үйсін күнбиі-Елжау ержеткенде Ғұн тәңірқұты оған Батыс өңірді мәңгі қорғау міндетін жүктейді. Ол шашылған елін жинап, төңірегіндегі ұсақ ұлыстарды шабуылдап, мыңдаған әскер жинап, оларға соғыс өнерін үйретеді.

Біздің заманнан бұрын (б.з.б.) 177-176 ж. ж. Ғұн тәңірқұты Мөте (Мөде) ұлы йүзілерге шабуылдап, оларды талқандайды. Ал, 174-161 ж. ж. Лаушаң төңір құтты ұлы йүзілерді ойрандап, олардың ханын өлтіріп, бас сүйегінен тостаған жасайды. (Тарихи жазбалар. Дадуан баяны.) Ұлы йүзілер ауып, Іле өзені алқабына келіп, онда мекендеген сақтайпаларын талқандайды. Сақ ханы оңтүстікке қарай ығысып қашады.

Ата кегін қуған Үйсін күнбиі-Елжау Ғұн тәңірқұты-Лаушанның қолдауымен қалың қолмен келіп, Іле өзені алқабындағы ұлы йүзілерді талқандайды. Ұлы йүзілердің бір бөлігі батысқа ығысып, Бактрия жеріне қоныс аударады. Енді бір бөлігі өз орнында-Іле өзені алқабында қалып, Үйсін ұлысына қосылады. Олардың ішінде бұрыннан қалған сақ тайпалары да болады. Үйсін елінің бұдан кейін күшқуаты мейлінше артады.

Ғұндардың тәңірқұты – Лаушаң қаза болып, олардың өзара қырқысы салдарынан

күші ыдырайды. Осыны пайдаланып, Елжау оларға бағынудан бас тартады. Ғұндар Үйсін еліне шабуылдап, жеңіліп қалады. «Киелі елге киікпейік» деп, бойын аулаққа салуға мәжбүр болады. Осыдан кейін Үйсін елі Іле өзені өңірінде өркендеп, қуатты мемлекет құрады. Ол Батыста Шу, Талас өзендеріне, Солтүстікте Балқаш көлінен бастап, оңтүстік-батыста Ыстықкөлдің оңтүстік жағалауына дейінгі ұлан-байтақ өңірді қамтиды. Үйсін елінің астанасы Чыгу (Чекук) болды. Бұл кезде Үйсінде 120 мың түтін, 630 мың адам, 188800 сайлауыт әскер болды. («Хәннама. Үйсін баяны»). Сол заманның деңгейімен алғанда Үйсін мемлекеті аса құдіретті болғаны байқалады. Сондықтан да тарихшылар: «Үйсін Батыс өңірдегі мейлінше құдіретті мемлекет» деп жазған. Б. з. б. 141 жылы Хән (Қытай) патшалығына Хән Уди Лю Чы патша болады. Бұл кезде Хән еліне күшеіп алған ғұндар шабуыл жасап, қауіп төндіріп отырады. Осыған байланысты Хән елінің белгілі елшісі Жаң Чян өз патшасы Хән Удиге ғұндарға қарсы үйсін елімен одақтасуды ұсынады. Бұл пікірді мақұлдаған Уди патша Жаң Чянды Үйсін еліне үш жүз адаммен жібереді. Жол азығы үшін он мыңдаған қой, сиыр айдайды, әр адамға мініске екіден ат беріледі, тарту-таралғы үшін сан мың алтын күміс, торғын, торқа, асыл бұйымдар алып жүреді. Жаң Чян Үйсін еліне келіп, Елжау күнбимен дидапласады. Хән патшалығымен таныс болу ниетімен Жан Чяңға өз елшілерін қосып және Хән патшасына ондаған тұлпар тарту етіп жібереді. Осыдан кейін екі ел арасында барыс-келіс байланысы дами түседі. Осындай жағдайда Елжау күнби Хән патшалығымен жақындай түсуді көздеп, б. з. б. 110-109-жылдары Хән патшасының ханшасын айттыруға кісі салады, мың жылқы қалың мал айдатып, құда болады. Уди патша қуанышпен мақұлдап, Шижун ханшаның ұзату тойына ерекше дайындық шаралап жүргізеді. Сөйтіп Шижун ханша жүздеген нөкерімен Үйсін еліне ұзатылады. Оның алтын, күміс, торғын, торқа, киім-кешек, жасау, жиһаз артқан көш керуені екі шақырымға созылады. («Хәннама. Батыс өңір баяны»). Ұзақ сапардан соң Шижун ханша Үйсін елінің астанасы-Чыгу қаласына келіп жетеді. Шижун ханшаның Үйсін күнбиі Елжауға ұзатылуы әдеттегі құда-андалық емес, белгілі саяси мақсатты көздеген құдалық еді. Ол әскери одақ жасудың бір тәсілі болды және екі ел арасындағы одақтық байланыстың негізін қалады.

Үйсін күнбиі Елжау ақыл-парасаты асқан, соғыс өнеріне аса шебер, талай шайқастарда ерлігімен әйгілі болған, өз елінің мақтанышына, ұранына айналған көсемі еді. Елінің ерекше ықыласына бөленген Елжау күнбиге халық керемет киелі деп табынады.

Үйсін күнбиі Елжау Шижун ханшаны

айттырған кезде жасы жетпістен асып, егде тартып, немере-шөберелі болған кезі болатын. Шындығында ол Шижунды некелесу үшін емес, дипломатиялық саяси мақсат үшін алып, оны немересі Жөнші биге қосады, және оны б. з. б. 104-жылы өзінің орнына таққа отырғызады. Осыған байланысты профессор Жаң Шиман «Үйсін-қазақтар туралы зерттеу» деген еңбегінде: «...Хән Уди патша салтанатты той жасап, Шижун ханшаны Үйсін еліне ұзатты. Бұл кезде ғұндар да өз ханшасын күнбиге берген еді. Үйсін күнбиі ұзатылып келген ғұн ханшасын сол тізесін басқан бәйбіше етіп белгіледі. (Ғұндардың салтында сол тізесін басқан бәйбіше нағыз, негізгі патшайым саналған. Д. Ж.) Шижун ханша өзінің төркінінен еріп келген нөкер, қорғаушы, кәнізек, әтектірі болып, жүздеген адамының күтуімен ордада тірі жесір болып отыра берді. Тек құрғақ атағы болмаса, бір жылдан астам мезгіл ішінде күнбидің (Елжаудың) дидаарын бір-ақ рет көрген еді» – дейді.

Үйсін еліне ұзатылған Шижун ханша үйсін ордасында бес жыл тұрып, б. з. б. 103-жылы шамасында қайтыс болады. Ол Шауфу (Саубу) атты бір қыз туып қалдырады. Шижун ханша өмірінің соңғы жылдарын туған жерін, елін сағынып, ішқұсалықпен өткізеді. Өлең жазып, ән шығаруымен айналысады. Оның көңіл-күйін, сағынышын бейнелейтін мұңлы «Аққу» әні өшпей, ұмытылмай біздің заманымызға дейін жеткен.

Көне замандардан қонсылас қонған, тарихи кезеңдерге бірде тату, бірде бату бо-

лып араласып келген Қытай мен Қазақ елінің өмірінде бұл бастан өткен құдандалық. Шижун ханшаның ұзатылуы бүгінге дейін ұмытылмай ел жадында сақталған. Соның айқын бір дәлелі – Панфилов ауданындағы Жаркент қаласынан 30-40 шақырым жердегі Шежін ауылының аты дер едік. Шежін атауы Қытайдан ұзатылып келген Шижун ханшаның атынан фонетикалық (дыбыстық) өзгеріске түсіп қалыптасқан деп топшылауға болады. Шежін ауылы қытай-қазақ Жібек жолының бойындағы ескіден белгілі ауыл. Шижун ханшаны ұзатқанда сол маңда тоқтап, аялдаған да шығар шаршаған жолаушылар. Мүмкін ханшаның шатырын, киіз үйлерді сонда тігіп, тұрған да шығар.

Шежін ауылы сол аттас өзеннің бойында орналасқан. Шежін (Чезін) өзені Тышқан өзеніне қосылып барып үлкен Өсек өзеніне құяды. Шежін ауылында қазақтың ең алғашқы профессионал суретшісі, жерлесіміз Әбілқан Қастеев туып өскен. Ауылдың қарапайым баласы тасқа, құмға сурет салып жүріп, таланты танылып, оқуын Мәскеуде жалғастырады. Сөйтіп, ақыры дүние жүзіне танымал суретші болады, Совет дәуірінде Қазақстандағы сурет өнерін басқарып, министр дәрежесіне дейін көтерілді.

Дүйсен ЖҮНІСОВ,
академик, І. Жансүгіров
атындағы Жетісу мемлекеттік
университетінің Құрметті профессоры,
Алматы облысының
Құрметті азаматы.

«АЛАТАУ» ГАЗЕТІНЕ – 20 ЖЫЛ

ОҚЫРМАҒЫ ДӘЖ РИЗА!

Алатаудай айбарлы,
Қаратаудай қайратты,
Қос таудан ол нәр алған,
Біздің газет қымбатты!

20 жылды артқа тастап,
Биіктен ол көрініп жүр.
Оқырманы дән риза,
Баталарын беріп жүр.

Мақаласын халықтың,
Дер кезінде басып жүр!
«Көп тілеуі көл болар» деп,
Көңілдерін қалтырмай жүр!

Ұлы дана Абайдың,
Ұлағатты сөздерін,
«Жастар үлгі алсын» деп,
Беттеріне басып жүр!

Ұжымы оның жарасқан,
Инабатты қыздары.
Сауаттары тым жоғары,
Иманды оның ұлдары.

«Газет қашан келеді» деп,
Асыға біз күтудеміз.
Ішіндегі сұхбаттардан,
Бойымызға күш аламыз.

20 жылдық мерейтойың,
Құтты болсын, «Алатауым»!
Мәңгі елдің қорғаны боп,
Мәңгі жаса демекпін!

Пайдалы кеңес білгіңіз келсе,
«Алатауды» оқыңыз!
Оқып қана қоймаңыз,
Іске асыруды ойлаңыз!

Кәукер КОЛУБЕКОВА,
ардагер ұстаз,
Сарқан ауданының
Құрметті азаматы.

БЛАГОДАРНОСТЬ

ПРЕЗЕНТ ОТ ЖАСОТАНОВЦЕВ

ВЫНУЖДЕННАЯ ИЗОЛЯЦИЯ И СИТУАЦИЯ В МИРЕ НА ФОНЕ ПАНДЕМИИ ПОКАЗАЛИ НАМ, КАК ВАЖНО ПРОЯВЛЯТЬ НЕРАВНОДУШИЕ.В ЭТОМ НАПРАВЛЕНИИ ПРОВОДЯТСЯ МНОЖЕСТВО БЛАГОТВОРИТЕЛЬНЫХ АКЦИИ ПРИЗВАННЫЕ ПОМОЧЬ СОЦИАЛЬНО УЯЗВИМЫМ СЛОЯМ НАСЕЛЕНИЯ И МЕДИЦИНСКИМ ОРГАНИЗАЦИЯМ, ЗАДЕЙСТВЕННЫХ В БОРЬБЕ С ПАНДЕМИЕЙ.

Такая акция для помощи медицинским, социальным организациям, нагрузка на которые многократно возросла в период пандемии коронавируса прошла к дню Международного дня Молодежи.

Так, в Ескельдинской центральной районной поликлинике прошла акция «Тысяча благодарностей врачам». Организаторами выступили Алматинский областной филиал Молодежного крыла «Jas Otan» при партии «Nur Otan»

Героями сегодняшнего дня являются наши врачи, которые борются за жизнь сотни людей. Жасотановцы в день международного дня молодежи решили сделать небольшой презент в виде двух кислородных концентраторов двум районным центральным больницам от лица всей молодежи, а также первый транш медицинских масок в количестве пяти тысяч будут направлены еще четырем районным центральным больницам, Алакольской, Каратальской, Ескельдинской и областной инфекционной больнице. Которые в дальнейшем будут направлены в медицинские пункты в населенных пунктах и сельских округах.

Также, во время пандемии жасотановцами были проделаны следующие мероприятия как,

еженедельная бесплатная доставка врачам инфекционистам национального напитка кумыз, шубат, в количестве 900 литров, а также 100 фруктовых корзин для врачей, которые лечатся на дому. Гражданам были розданы более ста тысяч медицинских масок, более тысячи защитных костюмов, и тысячу литров дезинфекционной жидкости.

Жасотановцы намерены и дальше продолжать работу по оказанию помощи гражданам и медицинским работникам.

Ш. ХАМИТОВ.

ПРЕДПРИЯТИЕ

ДОКАЗАТЕЛЬСТВА ПО УГОЛОВНОМУ ДЕЛУ

Житель села Отеген Батыр Илийского района Алматинской области, Кулымбаев Санжар Мухитович занимается предпринимательской деятельностью с 2011 года, а в 2015 году он решил открыть цех по производству кондитерских и кулинарных изделий. Сейчас его детище функционирует как кулинария и кафе «Фабрика вкуса», ассортимент продукции которых очень разнообразен и представлен вкусными тортами, ароматной выпечкой, горячими блюдами, полезными салатами, свежими полуфабрикатами, аппетитными пиццей и суши. Все блюда готовятся по собственным авторским рецептам. Также предпринимателем предоставляются услуги по доставке корпоративного комплексного обеда в различные организации, что очень актуально и востребовано в сегодняшних условиях.

Любовь к своему делу и позитивные отзывы клиентов о качестве производимой продукции и обслуживания побудили Санжару к расширению своего бизнеса путем открытия новой дополнительной точки обслуживания. Для этого он обратился за финансированием в ДБ АО «Сбербанк» на приобретение оборудования и кухонного инвентаря, а также автотранспорта для доставки готовой продукции своим клиентам.

Получить необходимую сумму займа предприниматель смог, воспользовавшись гарантией Фонда «Даму», также ему будет оказана государственная поддержка в виде субсидирования, что позволит снизить ставку вознаграждения по кредиту до 6%.

Ш. БАТЫРОВ.

ТУРИЗМ

КУПАЛЬНЫЙ СЕЗОН ПРОДЛЯТ В АЛМАТИНСКОЙ ОБЛАСТИ

В Алматинской области купальный сезон продлят до 17 сентября. Так как из-за коронавирусной инфекции число туристов резко сократилось, сообщает «Хабар 24».

В прошлом году отдохнули 2 миллиона человек. Этим летом показатели снизились почти в 3 раза. К примеру, южное побережье Алаколя посетили всего 500 тысяч человек.

В областном управлении туризма надеются, что продление купального сезона на целебном озере привлечёт ещё, как минимум, 300 тысяч отдыхающих.

Бахытжан Оразбаев, руководитель отдела областного управления туризма: - С 1 по 17 сентября примут медицинских работников, которые переболели, которые испытали

на себе тяготы болезни COVID. Туристские объекты, базы отдыха примут медицинских работников у себя на базе по льготной цене. Если стоило 15 тысяч на одного человека, то они примут за 5 тысяч тенге.

«ALATAU-AQPARAT»

ПРОЦЕССУАЛЬНЫЙ КОДЕКС

С учетом изменившихся условий жизни общества, его действительных потребностей и интересов в надлежащем правовом порядке практически полностью к настоящему времени обновилось материальное и процессуальное законодательство, применяемое судами при рассмотрении и раз- решении гражданских дел.

СОВЕРШЕНСТВУЮТСЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА

В нашей республике для обновления процессуального законодательства, направленного на оптимизацию, упрощения и улучшения судопроизводства по гражданским делам, постоянно принимаются соответствующие законодательства. Определенным итогом обновления процессуального законодательства, направленного на оптимизацию судопроизводства по гражданским делам, стало принятие Гражданского процессуального кодекса Республики Казахстан, действующий с 2016 года. Для совершенствования настоящего кодекса вносятся изменения и дополнения. Так, в этом направлении 10 июня 2020 года был принят Закон Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в Гражданский процессуальный кодекс Республики Казахстан по вопросам внедрения современных форматов работы судов, сокращения излишних судебных процедур и издержек». Где были внесены ряд изменений и дополнений в действующий Гражданский процессуальный кодекс Республики Казахстан.

Предлагаем вашему вниманию ряд примеров. В частности, статья 250-1 «Обращение взыскания на недвижимое имущество должника в исполнительном производстве» дополнено и сейчас выглядит в следующем содержании:

«В ходе принудительного исполнения решения суда при невозможности погашения задолженности за счет иного имущества либо при недостаточности имущества взыскатель либо судебный исполнитель вправе обратиться в суд с заявлением об обращении взыскания на недвижимое имущество должника.

Суд рассматривает заявление об обращении взыскания на недвижимое имущество должника в течение десяти рабочих дней со дня поступления заявления в суд по месту нахождения этого имущества. Взыскатель, должник и судебный исполнитель извещаются судом о времени и месте судебного заседания, однако их неявка не является препятствием для разрешения заявления. О результатах рассмотрения заявления суд выносит определение.

Заявление взыскателя или судебного исполнителя по содержанию должно соответствовать требованиям подпунктов 1), 2), 3), 5), 7) и 8) части второй статьи 148 настоящего Кодекса.

В случае несоответствия поданного в суд заявления взыскателя или судебного исполнителя требованиям настоящей статьи оно подлежит возвращению без рассмотрения в порядке, установленном частью второй статьи 152 настоящего Кодекса.

По правилам настоящей статьи не подлежит рассмотрению заявление взыскателя об обращении взыскания на недвижимое имущество залогодателя, не являющегося должником, либо если недвижимое имущество было приобретено должником по ипотечному жилищному займу.

На определение суда об обращении взыскания либо отказе в обращении взыскания на недвижимое имущество должника может быть подана частная жалоба, принесено ходатайство прокурором».

Части первые и вторые статьи 281 теперь излагаются в следующей редакции:

«О каждом судебном заседании суда первой инстанции, а также о каждом отдельном процессуальном действии, совершенном вне заседания, за исключением случаев, предусмотренных настоящим Кодексом, составляется протокол в письменной форме либо краткий протокол при ведении аудио-, видеозаписи судебного заседания.

В случае неявки в судебное заседание всех лиц, участвующих в деле, либо проведения судебного заседания без исследования новых доказательств вопрос о ведении протокола судебного заседания разрешается судьей.

При подготовке дела к судебному разбирательству в суде первой инстанции протокол ведется по ходатайству стороны либо по инициативе суда, за исключением случаев, когда на этой стадии выносится решение по существу спора».

Ермек ДЮСЕМБАЕВ, судья Текелийского городского суда.

ТЕЗИС

УВАЖАЕМЫЕ ЖИТЕЛИ АЛМАТИНСКОЙ ОБЛАСТИ!

Как передают пресс-служба филиала областной партии, Алматинский областной филиал партии "Nur Otan" сообщает о проведении первичных партийных выборов - праймериза!

Цель праймериз выявить на основе конкурентной борьбы реальных и сильных лидеров для дальнейшего формирования эффективного депутатского корпуса в маслихате и Мажилисе Парламента, продвижения по партийной линии и рекомендации на должности в государственные органы.

Во время праймериз партияцами будут выявляться актуальные, реальные местные проблемы, которые найдут свое решение в программах партии. Если Вам небезразлична судьба нашего района и Вы желаете сделать его лучше - приглашаем для участия в праймериз!

В отборе могут принять участие граждане Республики Казахстан старше 20 лет, не имеющие судимостей.

К участию в праймериз допускаются не только члены партии, но и беспартийные граждане, желающие вступить в партию «Nur Otan».

Как принять участие:

Шаг 1. Вступить в партию «Nur Otan», если вы не партияец;

Шаг 2. Зарегистрироваться в информационной системе «Праймериз». Регистрацию можно пройти по ссылке primaries.

или через мобильное приложение «Primaries», которое доступно для скачивания в Google Play и App Store;

Шаг 3. Подать заявление и загрузить на сайт или через приложение необходимые документы;

Шаг 4. Для подтверждения своей онлайн заявки кандидат должен лично подойти в территориальный организационный комитет.

Также заявку можно представить в районный-городской филиал партии (органкомитет) отдельно по вашему месту жительства.

Контактные телефоны: 87282305597 Заявки принимаются с 9.00 до 28 августа 2020 года.

Ш. БАТЫРОВ.

САЛАМАТТЫ ӨМІР САЛТЫ

ӨҢІРДЕ СУҒА ЖҮЗУ СПОРТЫ ДАМЫП КЕЛЕДІ

**АЛМАТЫ ОБЛЫСЫНДА СУҒА ЖҮЗУ СПОРТЫ 2004 ЖЫЛДАН БЕРІ ДА-
МЫП КЕЛЕДІ. ОСЫ УАҚЫТ ІШІНДЕ 6 СПОРТ ШЕБЕРІ МЕН БҰЛ АТАҚҚА 7
ҮМІТКЕР ДАЙЫНДАЛЫП ШЫҚТЫ. ӨҢІРДЕГІ СУҒА ЖҮЗУМЕН ТҰРАҚТЫ
ТҮРДЕ АЙНАЛЫСАТЫНДАРДЫҢ ДЕНІ ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫНЫҢ
ТҰРҒЫНДАРЫ БОЛЫП ЕСЕПТЕЛЕДІ. 2020 ЖЫЛДЫҢ ҚАҢТАР, АҚПАН АЙ-
ЫНДА ЖЕТІСУЛЫҚ СПОРТШЫЛАР ҚОСТАНАЙ МЕН ТЕМІРТАУДА өткен
республикалық турнирге қатысып, жүлделі оралды.**

Дәурен Ысқақов суда жүзуден Алматы облысының құрама командасын жаттықтырады. Ол көп жылдан бері шәкірт тәрбиелеп, бапкер болды. Талай талантты жасты тауып, томағасын сыпырды. Айта кетсек, білікті маман Мария Федотова, Никита Федотов, Виктор Ли сынды Қазақстан чемпиондарын дайындап шығарды. 16 жыл ішінде Қазақстан бойынша жеткен жетістігіміз мақтауға тұрарлық, дейді. Биыл көктемде «Коронавирус» пандемиясына қарсы елімізде орын алған карантин шаралары суға жүзушілердің дайындығына айтарлықтай кедергісін келтіргені анық. Негізгі жаттығу базасы болып саналатын «Өркен» спорт кешеніндегі бассейн адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін уақытша жабылған еді.

«Балалар наурыздан бері, 5 ай ішінде 2 апта ғана суда жаттықты. Бұл суға жүзу спортымен тұрақты айналысатын адам үшін өте аз. Өйткені, олар 2 күн суға малтымаса, денесінің су сезу қабылеті жоғалады. Сондықтан көп уақытқа созылған демалыс суға жүзушілерге кері әсерін тигізеді. Әйтсе де, біз қарап отыра бермедік. Карантин басталғалы бері, далада жаттығып, онлайн сабақтарын жүргізіп отырдық. Спорттық формасын жоғалтып алмас үшін шәкірттеріміз жалпы дене дайындықтарын жасап, жаттығуларын үзбеді. Мұнда шыдамдылықты шыңдайтын жаттығуларды пайдаланамыз. Мәселен, ұзаққа жүгіреміз, велосипед тебеміз. Өйткені, суға жүзу спорты циклды спорт

болғандықтан біз осылайша балаларды төзімділікке дайындаймыз», – дейді Дәурен Ысқақов.

Қазір Талдықорғанда су бассейнінің құрылысы жүріп жатыр. 2 қабатты зәулім ғимаратта халықаралық стандартқа сай 2 бассейн болады. Бірінің ені 25, ұзындығы 50 метр. Екіншісі суға секіру спортына арналған. Бұл дегеніміз атлет 5 пен 10 метр биіктіктен қарғып, жарысқа түсе алады. Ал, 3-ші бассейн әуесқойлар мен балалардың жаттығуына берілмек. Жоғарғы қабатта 7 спорт зал ашылады. Жалпы айтқанда бұл су нысанында әлем чемпионатын өткізуге толық мүмкіндік болады. Зәулім ғимараттың ашылуы қазан айына жоспарланған. Ол күнді жергілікті су спортының бапкері асыға күтіп жүр.

«Қазақстанда спортшыларымыз жекелей сында жақсы нәтижелер көрсетеді. Ал, командалық жарыста өкінішке орай жүлделі орынға үміттен алмаймыз. Өйткені, бізде ұжымдық жарысқа түсу ақсап тұр. Сонымен қатар, бассейн мәселесі де бар. Мысалы, «Өркен» спорт кешеніндегі бассейнге оқушыларыммен бір уақытта кірген кезде сыймай қалып жатамыз. Талдықорғанда Олимпиадалық деңгейдегі бассейн салынып жатыр. Жыл аяғына дейін берілетін болса, бұл мәселеміз түбегейлі шешілетініне толық сенем. Сондықтан әлемдік стандартқа сай бассейнің алышуын барлығымыз күтіп жүрміз», – дейді аға жаттықтырушы.

Болашағын суға жүзу спортымен байланыстырған жастардың бірі Аяжан

Айнабекова. 11 жасында су спортына келген ол 3 жыл ішінде ашық суға жүзуден спорт шеберіне үміткер атанды. Жабық кешенде еркін жүзу әдісі бойынша Қазақстан жеңімпазы болды. Қазір далада аптасына 4 рет командаластарымен бірге дайындалады. Дайындықтан қандай жағдай болмасын қалмауға тырысады. Ол Азия және әлем біріншілігінде жүлдегер атанбайынша үлкен спорттан кетпеймін деп алдына мақсат қойыпты. Намысшыл, қайсар қазақ қызы туған елімнің туын әлемдік аренада желбіретсем арманым жоқ екенін айтады.

«Биылғы жыл мен үшін сәтті басталды. Бірқатар республикалық турнирде жеңімпаз әрі жүлдегері болдым. Алайда, карантин болып, жоспарлаған жарыстарымыздың барлығы кейінге шегерілді. Бірақ оған қарамастан үнемі

дайындалумен болдық. Басты мақсатым- болашақта осы спорт түрі бойынша әлем чемпионы атану. Ең бірінші мақсатым – Олимпиада жүлдегері болу. Одан соң бапкерлікке ауысып, Қазақстан атын шығаратын шәкірт дайындау. Сонымен қатар суда жүзу спортының мықты мамандарын тәрбиелеп шығарсам деймін. Ол менің қолымнан келеді», – дейді ашық суда жүзуден спорт шеберіне үміткер Аяжан Айнабекова.

Алматы облысының жасөспірімдер құрама командасы келер жылдың басында Ақтөбе қаласында жалауын желбірететін Қазақстан чемпионатына қатысуды жоспарлап отыр. Осыған байланысты дайындық тыңғылықты жүріп жатыр.

Жарқын НҰРЛАНҰЛЫ,
prosports.kz

ВЕЛОСПОРТ

«ЛОМБАРДИЯ ТУРЫНДА» ТОП ЖАРДЫ

Қазақстандық «Астана» велокомандасының даниялық өкілі әрі капитаны Якоб Фульсанг Италия тас жолында өткен бір күндік «Ломбардия турында» жеңімпаз атанды.

Бұл даниялық велошабандоздың бір күндік жарыстағы екінші үлкен жеңісі. Ол былтыр Льеж – Бастонь – Льеж дәстүрлі додасында жеңіс тұғырынан көрінген болатын. Бір күндік «Ломбардия туры» Бергамо қаласында басталып, Комо өзенінің жағалауындағы Комо

қаласында өз мәресіне жетті. Велоспортшылар жалпы 231 шақырым жолды жүріп өтті. Дәстүр бойынша, классикалық жарыстың бағыты Чивилло немесе Муро ди Сормано сияқты бірқатар қиын жолдарды қамтыды. Осындай ауыр жолды Якоб Фульсанг ең бірінші еңсеріп, тұғырдың ең биік сатысынан көрінді. Якобтың жеңіске жетуіне сүбелі үлес қосып, оған барынша көмек көрсеткен тағы бір «Астана» өкілі Александр Власов мәре сызығын үшінші болып қиды. Ал екінші орынды жаңазеландиялық Джордж Беннет (Team Jumbo-Visma) иеленді.

EGEMEN.KZ

ДОЙБЫ

БАТЫСҚАЗАҚСТАНДЫҚ ДОЙБЫШЫ ӘНЕЛ
ДӘУЛЕТОВА ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЖАРЫСТА ЖЕҢІМПАЗ
АТАНДЫ.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЖАРЫСТА ЖЕҢІМПАЗ АТАНДЫ

Халықаралық дойбы федерациясы (IDF) мәлім еткеніндей, 2020 жылғы интеллектуалдық спорт олимпиадасы (MSO) аясында биыл Gambler тұғырнамасында дойбы-64-тен онлайн жарыстар өткізілді.

Олимпиада аясында дойбы-64-тен төрт онлайн турнир ұйымдастырылды. Жастар арасындағы жарысқа 174 спортшы қатысып, 11, 14 және 17 жасқа дейінгілер арасында жеңімпаз-жүлдегерлер анықталды. 17 жасқа дейінгі қыздар арасында қазақстандық Әнел Дәулетова үздік шықса, Беларусь елінің өкілі Виктория Николаева екінші, ресейлік Алена Большакова үшінші орынға ие болды.

Оған қоса ұлдар мен қыздар арасында жалпы есепте БҚО-ның дойбыдан аға бапкері, Қазақстанның еңбек сіңірген жаттықтырушысы Данияр Жұмагелдиевтің шәкірттері екінші орынға көтерілді. Бұл Әнелдің бірінші табысы емес. Ол бұған дейін екі дүркін әлем чемпионы атанған болатын.

ҚазАқпарат

175

Балаларды оқытқан да жақсы, бірақ құлшылық қыларлық қана, түркі танырлық қана таза оқыса болады. Оның үшін бұл жер дарулхарап, мұнда әуелі мал табу керек, онан соң араб, парсы керек. Қарны аш кісінің көңілінде ақыл, бойында ар, ғылымға құмарлық қайдан тұрсын? Ашап-ішімге малдың тапшылығы да ағайынның

ЖИЫРМА БЕСІНШІ СӨЗ

болуға тілін, оқуын, ғылымын білмек керек. Оның себебі олар дүниенің тілін білді, мұндай болды. Сен оның тілін білсең, көкірек көзің ашылады. Әрбіреудің тілін, өнерін білген кісі оныменен бірдейлік дағуасына кіреді, аса арсыздана жалынбайды. Дінге де жақсы білгендік керек. Жорғалықпенен көңілін алсам екен деген надан әкешесін, ағайын-жұртын, дінін, адамшылығын жауырынынан бір қаққанға сатады. Тек майордың күлгені керек деп, к...і ашылса да, қам жемейді. Орыстың ғылымы, өнері - дүниенің кілті, оны білгенге дүние арзанырақ түседі. Ләкин осы күнде орыс ғылымын баласына үйреткен жандар соның қаруымен тағы қазақты аңдысам екен дейді. Жоқ, олай ниет керек емес. Малды қалай адал еңбек қылғанда табады екен, соны үйретейік, мұны көріп және үйренушілер көбейсе,

деуші еді. Осындай жаман сөзді, құдайдан қорықпай, пендеден ұялмай айтқан қазақтардың баласы оқығанменен не бола қойсын? Сонда да өзге қазақ балаларынан артық үйренгені немене, қай көп үйреніпті? Кірді, шықты, ілді, қайтты, түбегейлеп оқыған бала да жоқ. Әкесі ел ақшасымен оқығанға әрең оқытады, өз малын не қылып шығарсын? Турасын ойлағанда, балаңа қатын әперме, енші берме, барыңды салсаң да, балаңа орыстың ғылымын үйрет! Мына мен айтқан жол - мал аяр жол емес. Құдайдан қорық, пендеден ұял, балаң бала болсын десең - оқыт, мал аяма! Әйтпесе, бір ит қазақ болып қалған соң, саған рахат көрсете ме, өзі рахат көре ме, я жұртқа рахат көрсете ме?»

ДЕНСАУЛЫҚ

КОРОНАВИРУСТАН айыққандарға кеңес

ҚОҒАМДЫҚ ДЕНСАУЛЫҚТЫ НЫҒАЙТУ ОРТАЛЫҒЫНЫҢ БАСШЫ-СЫ ЖАЗИРА ЕМБЕРДИЕВА КОРОНА-ВИРУС ИНФЕКЦИЯСЫМЕН АУЫРЫП ЖАЗЫЛҒАНДАРҒА 5 ПАЙДАЛЫ КЕҢЕС АЙТТЫ.

1. Күн сайын тыныс алу гимнастикасын жасаңыз. Дем алуды, дем шығаруды бақылау арқылы қарапайым жаттығу жасау керек. Оларды отырып та, төсекте жатып немесе шалқайып отырып та жасауға болады. Аурудан кейін ағза әлі де күшеймегендіктен, жаттығуды шамадан тыс көп жасамаңыз, жүктемелерді біртіндеп арттырғаныңыз дұрыс. Тыныс алу гимнастикасы өкпенің қалыпты жұмыс істеуіне ықпал етеді және оны оттегімен қанықтырады.

2. Таза ауада күн сайын серуендеңіз. Жаяу жүру газ алмасуды жақсартады, әлсіреген ағзаға күш-қуат береді.

3. Дұрыс тамақтану керек. Ағзаға ақуыз, май және көмірсу қажет. Көкөніс пен жеміс-жидекке көбірек мән беріңіз. Тәттілерден де бас тартпаңыз, олар көңіл-күйіңізді жақсартады.

4. Кемі 7-8 сағат ұйықтаңыз. Ұйықтар алдында бөлмені міндетті түрде желдетіп, 2-3 сағат бұрын тамақтанған дұрыс. Бұл тезірек қалыпқа келуіңізге көмектеседі.

5. Стрестің және үрейдің алдын алу қажет. Қазір ауырғандар да, ауырмағандар да стресс жағдайындамыз. Аталған инфекцияның ерекшелігі – гипоксия, оттегінің жетіспеуі. Бұл қорқыныштың және депрессияның алғышарты болуы мүмкін. Психологтар алаңдамауға, өзіңізге сенімді болуға кеңес береді. Жақын адамдарыңызбен қарым-қатынасты күшейтіп, табиғат аясына шығыңыз, D витаминін арттыру үшін Күнге күйіңіз. Оң эмоция тезірек қалыпқа келуге көмектеседі.

КЕРЕК-ДЕРЕК

ӨКПЕНІ ҚАЛАЙ ҚОРҒАЙМЫЗ?

Лондондағы Queen's ауруханасының дәрігері Сарфараз Мунши COVID-19 бар науқастарға аурудың асқынуын алдын алуға көмектесетін тыныс алу әдістерін көрсетті.

Дәрігер бұл бейнені отбасы мүшелері мен достарына дайындаған. Алайда, видео YouTube-ке жүктелгеннен кейін тез таралып, 4,5 миллион рет қаралым жинаған.

«Егер сізде коронавирус болса, жаттығуды мүмкіндігінше тезірек бастау керек. Егер, сіз ауырмасаңыз да, бұл жаттығу коронавирусты алдын-алуға көмектеседі», – дейді Мунши.

Жаттығу реті келесідей:

- ◆ 5 терең тыныс алыңыз. Әр демді 5 секунд ұстап тұрыңыз. Алтыншы терең тыныс алғаннан кейін аузыңызды қолыңызбен жауып қатты жөтелуіңіз керек. Бұл төменгі тыныс жолдарын ашады.
- ◆ Бұл әрекеттер тізбегі (бір цикл) тағы бір рет қайталанады.
- ◆ Содан кейін асқазанға жастық төсеп етпетінен жату керек. Бұл жағдайда 10 минут баяу және терең дем алыңыз.

«Етпетінен жатудың себебі өкпенің көп бөлігі кеуде қуысында емес, артқы жағында орналасқан. Етпенінен жатып, дем алған кезде төменгі тыныс жолдары ашылады», – дейді дәрігер.

БІЛГЕНГЕ МАРЖАН

МИ ЖҰМЫСЫН ЖАҚСАРТУДЫҢ 3 ТӘСІПІ

Tesla және Space X компаниясының негізін қалаушы Илон Маск өзінің қол астында жұмыс істейтін адамдарға жол сілтесін деген мақсатпен танымал коуч Джим Квиктің арнайы лекциясын тыңдатқан. Онда ми жұмысын жақсарту туралы, әсіресе, көлемді мәтінді оқу, маңызды ақпаратты еске ұзақ сақтап қалу сынды нәрселерге көп көңіл бөлген.

Төменде көрсетілген бұл 3 тәсіл қарапайым болса да, өте тиімді.

1. Негатив ойдан арылу
Квик берген кеңесте «автоматты негатив ойлардан» (Automatic Negative Thoughts, ANT) арылуға назар аударады. Ондай ойларға өз-өзін жегідей жеу, өзгелерді кінәлау, әлі басталмаған істің нәтижесіз болатынына алдын ала сену жатады.

Сондай-ақ мұндай негатив ойға адамның өз мүмкіндігін жасымен шектеуін де қосуға болады (мысалы, «Мен жаңа дүние үйрену үшін тым көрімін» дегенге саятын ойлар). Квик мұндай ойды бірден жойып отыру керігін айтады.

2. «Миға арналған қорек» тұтыну
«Миға арналған қорек» тұтыну деген кеңеске делсал қарайтындар көп, бірақ ол өте маңызды қадам. Коуч оның кем дегенде күніне 1 порциясын қабылдауға шақырады. Квик пікірі бойынша, Топ-10 үздік өнім:

- * Авокадо
- * Бүлдірген
- * Брокколи
- * Жұмыртқа
- * Шөп түрлері
- * Балық
- * Куркума
- * Грек жаңғағы
- * Қара шоколад
- * Су.

3. Көп оқу
Көп ақпарат пен білім алу үшін біраз оқу керек. Жылдам оқу әдетін қалыптастыру жолында бұл іске күніне кем дегенде 10 минут уақыт бөліп, оны әдетке айналдыруға кеңес береді. Сондай-ақ, ол оқып жатқан жолды саусақпен сырғытып отыру оқу процесінің өнімділігін арттырады деп есептейді.

«Бір ғана кітап оқыған адамның өзі адамзаттың ондаған жылдар бойы жинаған тәжірибесінен хабардар бола алады», – дейді Квик.

Материал интернет желісінен алынды

 Құрылтайшы "АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ	Редакция алқасының төрағасы - ЫРЫМ КЕНЕНБАЙ		 Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.	Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.	Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат. Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42; E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz Сайты: alatau_gazeti Газет 07.08.2000 жылдан бастап шығады.	
	Баспахана директоры Бақберген ТҮКІБАЕВ	Редакция алқасы:				
	Бас редактор Айтақын БҰЛҒАҚОВ	Сарби ӘЙТЕНОВА — редактордың орынбасары Карина ФАЙФЕР — тілші Лина АЙДЫНҚЫЗЫ — тілші Гүлназ ЕРДАУЛЕТОВА — тілші				
	Кезекші редактор: К. ФАЙФЕР					
Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Офсет" баспаханасында басылады.			Таралымы 5025 Тапсырыс №791			
			Индекс 15534			